

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiilo jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Franciška ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsako sredo pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 30— K
pol leta . . . . . 15— „
četrt leta . . . . . 7-50 „
posamezna številka po 60 vin.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštne še 45 K.

Telefon uredništva
št. 812.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 90 vin.
„ „ „ dvakrat . . . 80 „
„ „ „ trikrat . . . 50 „
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 40 vin.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo Zaveze jugoslovanskega učiteljstva ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljsk. Tovariša
v Ljubljani, Mestni trg št. 17/III.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštne.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani,
registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Vabilo

na

XVII. REDNI OBČNI ZBOR

ki bo

dne 25. marca 1920 ob 10. uri dop.
v Ljubljani, Franciška ulica 6. *)

Dnevni red:

1. Poročilo upravnega sveta o združnem poslovanju.
2. Čitanje revizijskega poročila „Zveze slovenskih zadrug v Ljubljani“ in ukrepi vsled njega.
3. Poročilo upravnega sveta o računskem zaključku za leto 1919.
4. Poročilo nadzorstva o računskem zaključku in poslovanju upravnega sveta.
5. Predlog upravnega sveta o razdelitvi čistega dobička.
6. Volitev upravnega sveta.
7. Volitev nadzorstva.
8. Prememba pravil.

Upravni svet

*) Ako bi ta občni zbor ne bil sklepčen, se skliče s tem pol ure pozneje drugi občni zbor v istem prostoru in z istim dnevnim redom, ki pa je po § 31. združnih pravil sklepčen ob vsakem številu zad. učnikov.

—dė:

Učiteljska internacionala.

(Po Narodni Prosveti).

Ideja za združenje učiteljskih društev v Zveze se je pojavila pri vseh narodih dokaj kasno. Ena najstarejših Zvez je društvo angleških učiteljev: The national union of teachers. Ustavnov. je bilo l. 1870., ko se je nekim okrajnim društvom posrečilo ustanoviti to centralno društvo s sedežem v Londonu, ki je stelo l. 1918. 55 okrajnih društev z 98.000 člani.

Na Francoskem je taka Zveza poimenovala ena najzadnjih; šele l. 1901., ko so

se na kongresu v Bordo-u odločili za organizacijo: La Federation des amicales d' instituteurs et institutrices publiques, ki šteje danes 113 okrajnih učiteljskih društev z 120.000 člani. In predno se je to sklenilo, je bilo treba 20 let in 16 kongresov. Prva okrajna učiteljska društva na Francoskem so se ustanovila šele l. 1881.

Ravno tako kasno so stopile v življenje Zveze v Italiji, Belgiji in Španiji.

Misel o združenju učiteljskih organizacij se je pojavila torej zelo kasno. Ali še več let je trajalo, da se je rodila misel po ustvarjenju še večje, močnejše in silnejše zveze namreč po Zvezi učiteljstva celega sveta.

Prva misel po taki organizaciji se je rodila šele pred 15 leti. L. 1904. se je prvič poskušilo, da se združijo vse Zveze celega sveta v učiteljsko internacionalo. a l. 1906. se je sestel v Lježu v Belgiji I. kongres za združenje, kjer se je osnoval tudi stalni internacionalni biro učiteljskega združenja s sedežem v Briselu.

Internationala je skicala do sedaj vsega 4 kongrese. Zadnji — peti kongres, ki bi se moral l. 1914. vršiti v Parizu, se ni mogel sklicati vsled nastopivše vojske.

Prvi kongres se je vršil l. 1906. v Lježu, drugi 1908 v Minskem, tretji 1910 v Parizu, četrti 1912 v Amsterdamu.

V internacionalnem združenju so zastopane Zveze iz Nemške, Angleške, Belgije, Češke, Bolgarske, Danske, Holandske, Francoske in Luksemburške.

Združenje je osnovano v nameri, da neguje kolikor mogoče močnejšo in intinnejšo vez med učiteljskimi Zvezami celega sveta in internacionalno solidarnost; da dela na napredku in izpopolnjevanju pouka na ljudskih šolah, in da deluje za moralno in materialno poboljšanje učiteljskega stanja v vseh državah.

V to združenje pošlje vsaka Zveza po 3 delegate za Glavni Biro, ki pa iz svoje srede izbere eksekutivni odbor, ki je stalen. Biro se shaja najmanj enkrat na leto, kongres pa vsaki dve leti enkrat. Vsaka Zveza plača v fond 40 frankov in še po 2 franka od vsakega tisoča svojih članov.

Biro ima svojega tajnika, ki ima od Centrale stalno plačo. Zadnji tajnik je bil H. P. Cundde, učitelj v Jundemu v Belgiji.

V teni internacionalnem združenju ni bila iz Jugoslavije zastopana nobena Zveza, pač pa so bili zastopani Bolgari.

numanje, kaj je tisto, kar otroka vedno vleče?

»Babica je sedela za pečkom in pripovedovala otrokom povesti, ki jih hočejo vedno in vedno slišati.« čitam v 1. stopnji 2. berilo.

Dobro bi bilo, da sprejmemo v berila dosti pripovedk, pravljic, bajk, legend, basni — saj so kakor ustvarjene za otroke! Naj jim jih šola nudi — ne pa jemlje. V njih se otroška domišljija poživi — tu najdejo otroci dušno hrano. Kako poslušajo o kralju Matjažu, o vilah...

Povej, tovariš, pripovedko v šoli, potem pa vsebino berilnega sestavka! Videl boš razliko in spoznal, kaj je boljše. Ako pa čitanke ne bodo nudile pripovedk, napravimo tako kakor piše Schreimann: vpeljemo pravljice poleg beril.

Prav je, da nudimo otrokom duševne proizvode najnovejših pisateljev, ni pa prav, da jim nudimo izključno le novo, ne glede na to, ali je to tudi dobro in za otroško dušo primerno.

Ali bomo iz naših beril pregnali vse doseđanje pisatelje? Ali ne spada ves

ALBIN SPREITZ:

Pereča vprašanja.

Obelodanim nekaj skromnih misli, ki nimajo namena posegati v volilni boj za stranko kakoršnekoli politične strukture in izpovedi, temveč so porojene edinele iz skrbi za ugled in napredek šole in našega stanu v tem politično tako vznurkanem času. Ne želim razdvajati vrst, hočem jih tesneje skovati! — Drago Hudé je v 3. števi »Učiteljskega Tovariša« izpregovoril nekaj lepih misli o učiteljskem sindikatu, ki nam bodi nekakšen časovni postulat

Sem skromnega mnenja, da je zadel pravo. Uveril sem se, da je precej velika skupina našega učiteljstva za osnovno idejo sindikata, ki bo morda edini naš spas!

Podpišem z obema rokama lepe zaključne stavke v omenjenem članku tov. Hudéta: »Ako se obočamo na rep različnim strankam, bomo razcepljeni ter ne bomo mogli koristiti skupnosti, ampak bodo le politične stranke kovalne korist iz tega. Emancipirajmo se vendar enkrat od vseh predsodkov, stopimo vsi v vrsto sindikata, kajti tu smo si eno: Učitelj in samo učitelj!

Prav zares! — Sindikat je povsem gospodarska struktura, brez političnega ozadja, a s političnimi učinki!

Če pride kedaj do združenja vseh slojev v sindikate, tedaj neha terorizem strank. Kategoričen imperativ današnjega časa veli: svetost delu in izračunavanje socialnega ekvivalenta! Kakor je našel slavni fizik Robert Mayer razmerje med količinami toplote in mehničnega dela v mrtvi prirodi, tako se mora tudi matematično ugotoviti razmerje človeškega dela vseh slojev in plačevati fizični in psihični trud in napor po socialnem ekvivalentu! (Primerjaj knjižico: Dr. Ivan Žmavc, Ozdravljenje socialnega življenja z uporabo prirodoslovja. Socialna Matica 1913.)

Tista lepa prigodba o uporih udov v človeškem organizmu, najde analogon v socialnem ustroju.

Pa kaj, ko smo od vsega tega še daleč, tako daleč!

Hitimo dalje! — Ljudska šola, ali kakor jo že nazivljamo, morda osnovna, ima imenitno nalogo: razvezovati vse produktivne otrokove duševne sile in dati jim pravico za življenje na pot v življenje! — To nalogo nam ni stavila nobena stranka

»Ciciban« v čitanke? Ali ne bo naša mladina nič vedela o Aškercu, Gregorčiču, Prešernu, Cankarju, Milčinskem, Stritarju, Levstiku...

Zdi se mi, da bi bilo dobro in koristno izbirati pred vsem iz doseđanega čtiva najboljše in priobčevati v »Š. l.«, ne pa pisati le novo. Ako Slovenci sami nimamo dosti primerne, pogledimo pri Hrvatih in Srbih.

Neodrešena domovina ni v I. in II. stopnji nič omenjena. »Omenjena« si mislim v tem smislu, da nam pove »Š. l.« dogodbo iz zasedenega ozemlja. Tovariši begunci vedo marsikatero lepo — vzeto iz resničnega življenja.

Ako je količjak mogoče, naj bodo prihodnje številke »Š. l.« ilustrovane. Vem, da je draginja, vem tudi za tehniške težkoče — ali vendar, vsaj nekaj slik naj bo notri!

Ugajajo pa mi berilni sestavki iz prirodopisja v II. stopnji. To je res nekaj pristnega in pisanega nalašč za otroke. Povdariti moram še to, da se III. stopnja vidno odlikuje od prvih dveh.

iz stališča strankarskega programa, temveč edinele iz stališča velikih idealov človeštva; h katerim v najtišjih urah življenja vsi teže. Kako pravi naš, veliki romar Ivan Cankar o romarju, ki blodi po katakombah človeških src: »On ve, da so si v tistih tihih globočinah vsi ljudje bratje, kakor nikjer drugje, tudi v cerkvi ne. On ve, da bi se kakor od pepela zgrajene sesule stene med njimi, če bi se kdaj le za hip spogledali iz dna.« (Iz »Podobe iz sanj.«)

Kaj hočem reči: delajmo za vzgojo značajev, za socialno izboljšanje stanja vsem ponižanim in razžaljenim in ta način dela nam bo rodil tisočeren sad za šolo in nas!

Naj se prerekajo po deželi kmetiške stranke, naj se pulljo za moč, naj predpisujejo še takšne nove recepte za vzgojo in pouk, mi gledajmo na vse te poizkuse iz vzgojnega in državnega stališča, ter prepustimo nevhvalno delo politične agitacije v to izurjenim, plačanim in za življenjski poklic se tozadevno smatrajočim politikom!

Delajmo na veliki zgradbi učiteljskega ujedinjenja z vso razsodnostjo, z vso voljo in z vsem srcem! Veliko delo bo rodilo veliko plačilo. — Kdor je drugega mnenja in vé boljših sredstev, naj se oglasi! Respektiram vsako mnenje, ki nas dovede bliže resnici in pravici.

Dve najnujnejši nalogi učiteljstva.

Za prvo najnujnejšo nalogo smatram zagotovitev doseđanega gmotnega obznanja našemu stanu.

Omotno vprašanje je bilo v našem stanu že od nekdanj glavna coklja, ki je nas ovirala povsod v šoli in zunaj nje, da nismo mogli razviti vseh svojih sil, kakor bi jih bili radi in kakor bi jih bili mogli. To je bila tista mra, ki je naš stan vedno dušila in tlačila k tlom. V boju za gmotni obstanek smo izgubljali svoje najboljše moči, odkar obstoja naš stan. Ako se ozremo za desetletja nazaj, se moramo čuditi sami sebi, da se je naš stan povzdignil na tako visoko moralno stopnjo, da je ustvaril narodu toliko dobrin v takih razmerah. To dejstvo kaže bolj nego vse drugo našo žilavost in naše stremljenje za ideal.

Ko smo dosegli naš najvišji ideal, da smo postali svobodni, se je zadelo prve mesece, da je naš boj za kruh dobojevan in da bode odslej nam možno posvečati vse moči le šoli, ljudstvu in veliki bodočnosti našega troimenega naroda. A to je bil samo trenuten svetel žarek, ki je posvetil za hip v naše bedno stanje ter nas omamilo. Ako bi bile življenske razmere ostale take, kakor so bile takrat, ko se je urejevalo naše gmotno vprašanje, ali pa, da bi se bile znatno zboljšale, no, potem bi se že dihlo. Pa prišlo je drugače. Draginja življenskih potrebščin je rastla in raste še vedno ter bode dosegla morda višek, o katerem niti še ne sanjamo sedaj. Kdo je temu kriv, ni moja naloga razmotrivati. Fakt je, da je v sedanjih časih nestalnosti in provizorijev samo našemu stanu vsaj navidez, stalno rešeno gmotno vprašanje. Na videz, pravim, in na papirju! Kako je v resnici, vemo in občutimo več kakor devolj na svoji koži. Uradništvu se je obljubilo izvesti pragmatiko marca meseca. Marca bode morda izvedena, a v katerem letu, tega ne vemo, kar je sedaj docela nemožno rešiti taka vprašanja definitivno. Z uradništvom so nas izenačili zopet samo na papirju. V resnici pa caplja hlapec Jernej daleč, daleč za

LISTEK

ANA ŠIŠKA:

Šolski list.

Pred menoj leže vse tri stopnje »Šolskega lista« ter obe oceni. Premišljam, ali je »Š. l.« zamišljen le kot list, ali kot list, ali kot predhodnik naših beril.

Ako je zamišljen le kot list, tedaj mi je njega vsebina umljiva ter občudujem plodovitost posameznih urednikov, po sebnosti urednika 1. stopnje. List mora priušati čitateljem novosti! Ker niso gg. uredniki našli sotrudnikov, so segli po samopomoči in spisali večino člankov sami.

Bolj pa prevladuje v meni mnenje, da je »Š. l.« predhodnik naših beril — v tem slučaju pa s usojam biti drugega mnenja od prejšnjih ocenjevalcev.

Ali je potrebno, da stavim vprašanje, kakšna naj bodo berila? Kaj nudi otroku največ zabave, kaj mu posebno zbujajo za-

njimi in kakor vse kaže, ga ne bode dohitel v doglednem času.

V naših organizacijah je završelo okrog Božiča, ko se je videlo, da bomo zopet znatno prikrajšani in da vse kaže, da ostane samo pri obljubah. Sedaj je pa zopet potihnilo, saj smo prejeli tisočak na račun in obljubo, da bode v kratkem vse in povoljno rešeno. Nihče se ne zgane in menda vsi čakamo, da se bode rešilo samo po sebi.*) Zanimivo bi bilo vedeti, kakšno stališče zavzamejo merodajne oblasti napram izvedbi sprejetega zakona o naših plačah in o sedanji valuti. Tu je cel kup zamotanih vprašanj in vendar se nikdo ne gane, da bi pojasnil. In gotovo je 90 odstotkov učiteljstva glede tega vprašanja tako v nejasnem, kakor sem u. pr. jaz sam

Predpogoj vsakemu delu je zagotovljeno gnotno stališče. Ako me od vseh koncev in krajev tlačijo skrbi za prehranitev sebe in družine, potem ne more in ne sme nikdo od mene pričakovati, da bi bil v šoli in zunaj nje cel mož. Vemo in radi priznamo, da državnim krmilarjem ni ne ljubo, ne prijetno, ako jim poleg vseh drugih nadlog še mi delamo težkoče z gnotnim vprašanjem. Resnične so tudi besede dr. Ilesiča, ki jih je zapisal po znamenem demonstrativnem štrajku, da smo za rajno Avstrijo trpeli, gladovali in umirali, a sedaj še potrpeti ne maramo za svojo svobodno državo. Sedanjim razmeram odgovarjajoče bi se moglo glasiti, da ne moremo več potrpeti. Učiteljstvo je dolgo časa gledalo, kako si drugi stanovi ustanavljajo temelj gnotnemu obstanku. Oledalo in čakalo, da pridejo obljube v meso in kri. A ko je videlo, da hoče vse ostati samo pri obljubah, ali je potem čudno, da se je tudi ono zganilo? Trpeli smo dovolj in vemo, da tudi v novi državi ne bode še konec tako hitro našemu trpljenju. Vemo pa tudi, da ne bomo trpeli samo mi, samo naš stan, trpeli bomo in hočemo trpeti z vsemi drugimi stanovi vred enako, ako je potreba, dokler se razmere ne uredi in ustalijo, da bode boljše nam vsem, ne pa samo nekaterim stanovom. To naj upoštevajo zlasti tiste oblasti, ki hočejo učiteljstvu vsepovsod ustvariti nekak ekstra status ravno pri trpljenju in gnotnem stališču.

Drugo najnujnejšo nalogo učiteljstva vidim v tem, da začne takoj in povsod z idealnim delom v dobrobit naroda in države.

Sedanja doba je objela vse stanove ter jih okužila s svojimi izrodki. Kakor se posameznik ne ozira na svojega sosedo, ampak gleda samo na svoj lasten dobrobit, prav tako se tudi posamezni stanovi ne brigajo za druge stanove. Vsakdo vidi samo sebe in svoje koristi. Nihče več noče videti, da smo vsi stanovi enako potrebni, da smo skupno nekaj mehanizem s kompliciranimi ustrojem, v katerem mora vse kolesje delovati, če ne, obstoji cel aparat. Vse zabavlja čez državo, a nikdo ne vidi, da smo država mi sami. Vse hoče imeti čim manj dela, a tem večjo plačo. V dolžnostih, katere ima napram nam država, o, te dobro poznamo. Kakšne dolžnosti pa imamo mi napram njej, o tem nočemo ničesar slišati. Na eni strani trdimo, da gradimo temelje bodoči državi, a v resnici podiramo še tisto, kar je kaj vrednega in bi lahko ostalo, ali pa vsaj dobro služilo pri gradbi nove stavbe. Vse zabavlja čez novo državo, vse toži o pomanjkanju, v resnici se pa ni še v mirnem času nikoli tolikanj pilo, plesalo in se veselilo kakor ravno v teh časih...

To je naraven produkt časa, to je vojna psihoza, ki je neizogibna posledica onega velikega vojnega trpljenja, ki je morilo človeštvo dolgih pet let. Tako ni samo pri nas, tako je povsod.

Naš učiteljski stan je menda še najdalje kljuboval zapeljivim znakom časa. To sicer ni toliko zasluga nas samih, ampak že značaj našega poklica samega in ta zgodovina našega stanu. No, slednjič se je pa naselilo to obče zlo tudi v naše vrste. Hvala Bogu, da se še ni razpaslo v taki meri, kakor se je pri drugih stanovih! Vendar znaki so tu, kaj bi jih tafi samemu sebi in drugim! Ali ni dovolj žalostno dejstvo, da piše naš edini znanstveni pedagoški list urednik sam in polni njegove predale? Ali se ne čuti tudi že v naših vrstah odpor, ali pa vsaj brezbriznost napram vsemu delu, ki ni plačano in katero smo vršili toliko let med ljudstvom v idealnem zanosu brez zvencega curka? Tovariši, tovarišice! Nikoli nismo bili učitelji samo med štirimi šolskimi stenami in samo med uradnimi urami! Naš poklic je, da smo učitelji ne samo

*) Ako nas dosedanja zagotovila ne varajo, se uredi zadeva 1. marca. Olej tozadevno ministrsko odredbo in dopis višjega šolskega sveta v današnjem listu! Opom. uredništva.

otrokom v šoli, ampak tudi odraslim. Naša moralna dolžnost je, da primemo in pomagamo, kjer je potreba in kadar je potreba. Tako smo delali do sedaj. In poselej nočemo drugače, posebno v teh časih ne, ko je tako velika potreba vsepovsod. Mnogo naših idealov je nam vzel svet, mnogo jih je šlo v sedanji realni dobi rakom zvižgat. Eden nam je pa ostal. Vera v lepšo bodočnost našega naroda; vera, da čakajo naše potomce lepši, boljši časi. Poprimo se dela vsepovsod s tisto veliko ljubeznijo, ki prestavlja gore, za bodočnost naše mlade države. Kjer uplivajo drugi elementi razdirajoče, tam zidajmo in gradimo mi! Budimo v ljudstvu ljubezen do dela, ohranimo mu živo vero v boljšo bodočnost! Mnogo nas je, raztreseni smo po vsej domovini in imamo veliko moč, ako se zavedamo in jo uporabljamo sebi in ljudstvu v prid.

Združimo z bojem za naš gnotni položaj boj proti korupciji in vsem razdirajočim elementom, ki kopljejo grob naši mladi državi in nam. Realnost naj se družijo z ideali. — Stojimo morda ob robu prepada, a se ne zavedamo. Učiteljstvo lahko mnogo pripomore, da se ne zvrne mo vanj. Torej na delo za sebe in za druge.

Na zasedenem ozemlju so združeni!

DELEGACIJSKO ZBOROVANJE ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV JULIJSKE BENEČIJE.

Iz Trsta poročajo: Zborovanje delegacije se je vršilo v nedeljo in ponedeljek, dne 1. in 2. t. m. v svetoivanski šoli. Polnoštevilno zbrane delegate je pozdravil sklicatelj tovariš Anton Germek s kratkim nagovorom. Omenil je med drugim, da se je Zvezi priglasilo 9 društev in sicer: hrvaško istrsko, slovensko istrsko, sežansko, tržaško, goriško, tolminsko, logaško, postojnsko in Slomškova podružnica iz idrijskega okraja, ki štejejo skupno 637 članov. Končno se je zahvalil za pozornost zastopnikom oblastni, da so počastili s svojim posetom prvo zborovanje združenega slovenskega učiteljstva. Bili so: šolski asesor dr. Du Ban, okrajni šolski nadzornik Anton Krajcar in višji šolski nadzornik Marij Pasquallis, ki jetudi v imenu generalnega civilnega komisarja in vlade pozdravil zborovalce ter obečal v imenu vlade vso mogočo podporo razvoju našega šolstva. Po vidiranju delegatskih pooblastil so se prečitala in v zvezi na znanje Zvezna pravila. Ko se je sklenilo sprejeti člane Slomškove podružnice iz idrijskega sodnega okraja v Zvezo, se je vršila volitev vodstva in upravnih odbornikov. Izvoljeni so bili z vzklikom: učitelj Germek Anton, Sv. Ivan, predsednik; učitelj Rode Silvester, Sv. Ivan, tajnik; učitelj Gruntar Karel, Rojan, blagajnik; nadučitelj Medvedič Ivan, Zareč-Pazin, I. podpredsednik; voditelj Punčuh Leopold, Gor. Logatec, II. podpredsednik, nadučitelj Hreščak Alojzij, Lokev, II. tajnik, voditelj Gorkič Jožef, Bazovca, II. blagajnik, šolski vodja Gostiša Rafael, Idrija, nadučitelj Križman Ignacij, Dornberg, nadučitelj Lenardis Gregor, Krvavipotok, nadučitelj Rakovšek Josip, Sv. Lucija, in ravnatelj Šraj Janko, Postojna, upravni odborniki. Da se delo primerno razdeli, so se izvolili trije odseki: 1. organizatorični: Hreščak Alojzij, Kleinmayer Ferdo, Kulačič Miloš, Opasič Anton, Pahor Josip, Ribičič Josip in Samec Janko; 2. šolsko-politični: Mermolja Fran, Možina Anton, Rakovšek Josip, Rojc Jakob in Urbančič Alojzij; 3. izvenšolski odsek: Kmet Herman, Lapajnetova Marija, Mercina Ivan, Požar Metod in Turk Josip. Vse došle vloge in predlogi so se razdelili odsekom, ki so takoj začeli svoje delo, ki se je vršilo pozno v noč.

Drugi dan se je začelo javno zborovanje takoj po 9. Po predsednikovem pozdravu so poročevalci odsekov poročali o delovanju odsekov. Vsi predlogi so se vsestranski obravnavali. Odobraval se vse točke našega šolskega vprašanja. Debate so bile živahne, nekatere prav temperamentne, a vse se je vršilo resno in stvarno, da je bila popolnoma na mestu pri sklepnem pozdravu predsednikova zahvala poročevalcem in zborovalcem. Na željo skupščine se vrši tudi prihodnje zborovanje meseca avgusta v Trstu.

Za majhno razvedrilo delegatov je priredilo Tržaško učiteljsko društvo družabni večer v sveotivanskem Narodnem domu, ki je uspel kar najbolje.

Članarina je določena za vsakega člana po 5 lir (35 kron) mesečno. S 1. marcem začne izhajati Zvezno glasilo »Učiteljski Vestnik«, ki izide vsakih 14 dni. Urednika sta mu Janko Samec v Trstu in I. Brnobič v Pazinu.

JAKOB — IČ:

Jugoslovanski Babilon.

V števil. 42. »U. T.« smo čitali, da namerava naš minister za prosveto upeljati angleščino kot obligaten jezik za srednje šole. V to svrlo hoče dobiti potrebnih učiteljev iz Anglije. Človek, ki vidi, kaj je našemu, pa tudi drugim narodom potrebno, se mora resno vprašati, li naši ministri res ne poznajo drugih predmetov nego tuje jezike. Prej smo tarnali, da nam Nemci in Madžari vsiljujejo svoja idiomna na škodo našega, a sedaj naj bi pa mi prosvovoljno uvajali tujščino za tujščino! Tem potom se bodo na gimnazijah učili poleg dveh državnih jezikov še latinščino, grščino, francoščino t. j. šest obligatnih jezikov, bržkone pa se bosta gojila iz praktičnih ozirov tudi nemščina in kak severoslovanski jezik. Proti kakemu obligatnemu slovanskemu jeziku ne bi imeli ničesar ugovoriti, stvarne pomisleke pa gojimo proti uvedbi toliko tujščin.

Vzemimo za primer angleščino! Kateri nagibi vodijo g. ministra, da hoče uvesti ta jezik kot predmet na srednje šole? Politična prepotenca angleškega naroda, ali njegova kultura ali njegova ljubezen do nas Jugoslovancev?

Politična premoč Angležev naj ne bi bila zadosten povod za nas, ki smo svobodni narod, premoč pa je, mimogrede omenjeno, tudi zelo minljiva reč na svetu. Kar se tiče angleške kulture, pa tudi ni v vsakem oziru posnemanja vredna. Priporočati bi smeli, da bi se Jugoslovani bolj ozirali na Švico, Dansko ali Švedsko, torej na države, ki gotovo nimajo manj notranje kulture nego Angleži! Ravno v imenovanih državah najdemo razmere, ki bi nas, ako jih presadimo v Jugoslavijo, v resnici mogle zadovoljiti, povzdigniti in osrečiti.

Da nas Angleži ne ljubijo, je več kot očitno. Oni gledajo v nas edino le trgovski predmet ter nas cenijo le v toliko, kolikor jim služimo za ohranitev njihovega imperija! Smo li že pozabili, kako so nas »podpirali« pri reševanju naše severne in zapadne meje? Oni nas niti z besedo niso marali štiti proti Nemški Avstriji, da bi dobili vsaj minimalno mejo na Korškem, in celo ozemlje, ki ga nam je že Seidlerjevo ministrstvo pripoznalo, si moramo šele potom glasovanju privojevati! To so lepi prijatelji! Nič boljše niso Francozi, ki imajo kot privatniki dokaj lepih besed za nas, a dejanski gledajo edino na svojo korist. »Zastopal sem edino le »francoske interese«, je dejal Clemenceau v zbornici! Izražati nam simpatije, je pač jako po ceni, ker nič ne stanejo.

Ne bojmo se, biti brez prijateljev na svetu, ako bomo resnično kulturni narod, bodo nam prijatelji prav kmalu vzrasli, ki bodo več tehtali kakor vsi sedanji imperijalistični pohlepneži in samopašneži.

Nacionalne jezike kot obligatne predmete pa moramo odklanjati še iz drugih ozirov. Predno se česa učimo, moramo biti na jasnem, katero realno ali idealno korist s tem dosežemo. Kdor se nauči n. pr. angleščine, mu je odprta zares bogata angleška književnost. Dotični nam more potem prevodov podati nekaj zakladov iz tujega slovstva. Toda prevajalcev je le malo, ker nima vsak veselja, časa in zmožnosti do takega dela. Pa tudi čemu prevajati, ako razume sleherni inteligent tuj jezik? Saj vemo, da se je do danes iz nemščine najmanj prevajalo, ker je bila obče znana. Kupi se tuja knjiga, ena k drugi, denar pa roma v inozemstvo. Kolikor več se čita tujih duševnih proizvodov, toliko bolj se zanemarjajo domači. Tujci imajo od nas dobiček, naši literati pa hirajo, obupavajo ter popuščajo z delom. Samo za priprosto ljudstvo pisati, ni posebno laskavo, še manj pa hvaležno. Sicer se pa tudi ljudstvo prav pridno zgrajuje nad inteligenco: če sega ta po tujem duševnem blagu, potem tudi ono hoče isto. Učinek je domobeznost v duševnem in sčasoma tudi v fizičnem oziru. Škoda ima narod, domovina, država!

In ali je res, da sprejemamo od kulturno visoko stoječih narodov samo dobrine in ne prav mnogo slabih reči, ki čisto vse dobro pokvarijo! Učimo se od severnih narodov! Švedi n. pr. gojijo svojo lastno narodno kulturo, se ne zmenijo mnogo za takozvane hiperkulturne narode, učenje tujih jezikov jim ni glavna, ampak postranska naloga, zato se pa bolj intenzivno bavijo z lastno književnostjo, gojijo realne in humanistične znanosti, proučavajo in uporabljajo metode, kako doseči na rodni zemlji večje blagostanje, zadovoljnost in srečo. Pripominjam, da humanistična znanost ni identična s takozvano klasično filologijo!

Mnogo jezikovnega pouka žele vsi reakcionarni elementi, da se takim potom vzame mladini čas, se baviti temeljiteje z eksekutivnimi vedami! Kako žalostno

je videti, da se pri nas niti toli potrebni listi kakor »Slovenski sadjar«, »Prijatelj narave« in dr. radi nezanimanja občinstva ne morejo vzdržati. Ako pa potuješ po Jugoslaviji, pa srečavaš inteligente, ki znajo po tri do pet jezikov govoriti, mduviti in parirati, a o kaki nacionalni ekonomiji, sadjarstvu, vrtnarstvu in drugih ne le koristnih, ampak pravih, idealnih panogah realnih znanosti nimajo pojma! In taki ljudje naj pomagajo narodu do blagostanja, do zadovoljnosti in sreče? Poklicati hočejo celo tuje učitelje, da bodo vlekli mastne plače za naše potujčevanje in preziranje naše skromne prosvete! Mi jih ne maramo! Zgodovina nas uči, da se začne s tujimi učitelji upropaščenje narodov! Najnovejši zgled so nam v tem pogledu Turki! Ako se bomo učili v srednjih šolah res pol ducata jezikov, takoj izražujamo najslajnejši — deficit! Inteligenca bo nam predstavljala prav Babilon, še manj se bodo razumeli kakor dandanes in pričkanja ne bo konca ne kraja! Vsak bo smatral svojo priučeno tujščino za največjo modrost in vredno, da se jo uči v vseh šolah kot najvažnejši predmet!

Po celji Jugoslaviji naj doni kot en glas: Proč s tujimi imoportiranimi učitelji, ki nas hočejo le izkoristiti in za tuje interese zaslužiti! Država pa skrbi za svoje lastno učiteljstvo, ki bo učilo in gojilo naše jezike, vcepiljo ljubezen do naše književnosti, prosvete in grude, ki nas edino morejo rešiti, zadovoljiti in osrečiti.

V demokratični državi naj bo učenje tujih jezikov priporočeno, pa ne obligatno, vsak si naj sam izvoli tuj jezik, kateremu se hoče priučiti. Le tako stališče je pravo, zdravo, koristno in svobodnim narodom dostojno!

FR. GRM:

Par opazk o učiteljevanju na gluhonemnicah.

Nedavno so objavili v Uradnem listu pravilnik o ustroju državnega zavoda za gluhoneme v Ljubljani. Določili so začasno, kako naj upravljamo ljubljansko gluhonemnico, položili zavodu pravni temelji in uveljavili hkratu plače našemu osebju. Pravilnik je izdelan izrecno za ljubljansko gluhonemnico, ki je edina v Sloveniji, in ne velja torej za druge zavode naše države. Tudi prejemki strok učiteljstva še niso urejeni enotno po vsi državi, zato imajo v Zagrebu in Beogradu drugačne plače kot mi. Urede jih pa v doglednem času enotno. V Jugoslaviji imamo sedaj tri gluhonemnice, ki pa nikakor ne zadovoljajo, da bi šolali vse gluhoneme otroke, ki so sposobni za izobraževanje. Treba jih bo zgraditi še več. Po vseh naših gluhonemnicah poučujejo po vokalni metodi, ki so jo priznali svoj čas strokovnjaki-veljaki na svetovnem kongresu v Parizu kot edino pravo. Po tej metodi se morajo naučiti gluhonemi glasovnega govora s pomočjo tipa in vida. Na podlagi tega govora jih potem izobrazujemo in usposabljammo za eksistenčni boj; iz njih napravljamo koristne člane človeške družbe. Šolski čas traja zanje navadno 8 let, zato imajo zavodi, ki so po večini internati, po osem razredov. Vsak kolikoj razsoden človek more sklepati, da mora biti izredno težavno poučevanje gluhoneme dece, osobito v prvih šolskih letih, ko nimajo otroci glasovnega govora najidealnejšega in najpopolnejšega izobraževalnega pomočka. In brez nevarnosti ni ta pouk, zakaj, učitelj je radi načina poučevanja v vednem telesnem stiku z gojenici in utegne zato nalezti to ali drugo bolezen in jo potem prenesti še na njegove družinske člane. Učitelji morajo torej zgraditi na umeten način in z velikim dušnim in telesnim naporom glasovni govor, to prelepo in dragoceno stavbo človeških možganov. — Z vzgojo in s poukom gluhonemnih so se dolgo časa pečali zdravniki in duhovniki; med njimi imamo precej moč svetovne slave. Ker so se pa prepirali, da je treba za takšen posel pedagoške izobrazbe in didaktične spretnosti, so prepustili tudi to panogo šolstva učiteljstvu. — Učitelj gluhonemnih mora biti strokovno izobražen. S strokovnim učenjem sme šele pričeti, ko je prebil več let na osnovni šoli, si pridobil precej izkušenosti v poučevanju popolnočutnih otrok in napravil vse izpite, ki so predpisani za to vrsto šolstva. Zakaj tako, ima svoje tehtne vzroke. Strokovno izobraževanje se vrši na zavodu in sicer praktično in teoretično. Po približno dveletnem pripravljanju more napraviti kandidat strokovno izkušnje. Če hoče dobiti stalno mesto na zavodu, jo mora imeti. Predmeti teoretične priprave so: anatomija in fiziologija govora in možganov, psihologija govora, psihoza, fonetika (treba je preštudirati več obširnih del), motenje govora (jecanje, balbotanje, afazije, agrafije itd.), zdravo-

slojve govora (kako obširno delo in temeljito), anatomija in fiziologija slušaj, vzrok in posledice gluhot, čutila s posebnim ozirom na njih pomen za dušno in telesno življenje, zgodovina pouka gluhotnih, vzgoja in pouk gluhotnih, metode pouka gluhotnih s posebnim ozirom na vokalno metodo, pokretni govor (ga ne rabimo dosti pri pouku, pa ga je treba dodobra poznati), učni jezik in eksperimentalna psihologija in pedagogika. Vso to snov predavajo domalega drugod na vseučilišču in učitelji se vežbajo teoretično tudi na vseučilišču (na Ogrskem, Nemškem, Danskem itd.) Mislimo, da bo pri tudi tako. Pri anketi smo zahtevali vseučiliških študij, o čemur je obveščen tudi Beograd.

Snovi, in sicer tudi izredno težke, je dovolj; mora jo pa predelati kdor hoče biti večš tvorini, ki spada v to stroko in učiteljevati z uspehom na gluhotnem. Ker pa se nikakor nismo na vrhuncu razvitka vzgojilnic in učilnic za gluhotne, je treba skrbno slediti vsem vzgojnim in učnim pridobitvam svetovnih zavodov (Pariz, Bordeaux, London, Newyork, Berlin, Lipsko, Frankfurt ob Menu itd.), katerim načeljujejo kot voditelji akademsko izobraženi možje s strokovno usposobljenostjo, in črpati znanje iz svetovne literature, ki objavlja spise pedagogov, filologov in zdravnikov, zato zahtevajo po vsi pravici od učiteljev gluhotnih ponekod (Nemškem, Ogrskem, Danskem in dr.) znanje francoščine in angleščine. Tudi smo zahtevali to pri anketi.

Pouk gluhotnih spada nedvomno med najtežje probleme pedagogike. To so ugotovili strokovnjaki, temu bo pritril tudi vsakdo, ki je imel priliko biti navzoč v učilnici gluhotne dece. O tem ne bom izgubljal besed.

Učitelje gluhotnih plačujejo na Nemškem, v državi vzornih šol, izredno dobro, takisto v zapadnih državah. Pokojna Avstrija jih je plačevala po večini boljše kot meščanske, ponekod celo kot glavne učitelje. To pa gotovo ne zaradi lažjega dela kot ga imajo n. pr. učitelji na meščanskih šolah z višjo usposobljenostjo kot učitelji gluhotnih, kakor se je pred nedavnim časom izrazil ravnatelj neke meščanske šole. (Doslidob so govorili navadno o strokovni usposobljenosti, kakor tudi o strokovni izobrazbi in pa splošni, druge ni). Zaradi višje usposobljenosti, meni on, naj se jim prizna najmanj tiste ugodnosti, kakor so se začasno uveljavile na gluhotnem in primerne poviške. (Ali se vam zdi nečastno, da bi imeli take plače kot mi?) In da bo zahteva zaokrožena, morata veljati dve in pol leti službe, opravljene na meščanski šoli za tri leta, Tako? Ali je to tudi zaradi višje usposobljenosti? Če ne, kje je opravičilo za to zahtev? Isto in v večjo pravico bi smeli potem zahtevati učitelji osnovnih šol, ker trpe več kot učitelji na meščanskih šolah, kateri imajo izbran material in manj učenec. Ne bodite vendar smešni in ne dajate se ljudem pod zobe! Skrajšana službena doba po načinu našega pravilnika umestna samo na socialnih šolah (gluhotnem in zavodih za slepe in slaboumne).

Prisodim vam toliko razuma, da boste znali odgovoriti na to. Besede so trpeke, ali bile so izvane spričo različnih glasov, prihajajočih iz ust nestrokovnjakov in malce domišljavih ljudi, ki hočejo podcenjevati naš izredno težavni posel in našo izobrazbo.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Z druge vodstvene seje Zaveze (dne 30. dec 1919.)

1. Ravnateljstvo deželne meščanske šole v Celju je sporočilo v imenu ondotnega učiteljskega zbora Zavezinemu predsedniku v posebnem dopisu, da sta bila v bivši Stajerski dva tipa meščanskih šol: a) javne deske in deklisne in b) deželne. Deželne meščanske šole so bile samo deske, višje organizirane kot javne ter so imele srednješolski značaj. Da se je njih višji učni načrt povoljno dosegel, živale so posebne prednosti z ozirom na njih ustroj kakor na učiteljsvo. Razni pojavi pa kažejo, da se deželna meščanska šola — na Slovenijo pripade doslej ena sama — ne namerava vzdržati v istem okviru kot je bila pod prejšnjo upravo. Vsi oni, ki imajo interes na dobrem šolstvu, naj vplivajo na merodajnem mestu, da ostane deželna meščanska šola z ozirom na njen ustroj neizpremenjena, nje učiteljsvo pa postani analogno v istem službenem razmerju kakor je bilo pod prejšnjo vlado. — Dopis se je odstopil merodajnim faktorjem.

2. Ravnatelj meščanskih šol v Celju, tovariš Josip Brinar in Beno Serajnik, sta poslala vlogo na Zavezo, v kateri povprašujeta, v kateri činovni razred je uvrščeno pravzaprav strokovno učiteljsvo, in kakšne ugodnosti je deležno to učiteljsvo glede stanarine, kuriva in opravilne doklade, zakaj določba št. 88. šol. zakona z dne 23. VII. 1919 govori samo o narodnih (pučkih, ljudskih) učiteljih. Tudi odredba višjega šolskega sveta za plačane nadure omenja samo ljudske in srednje šole. — Na to vlogo se je dalo pojasnilo, da je storila Zaveza že pri centralni beogradski vladi vse potrebne korake, da pride tudi strokovno učiteljsvo do svojih pravic. Šolski zakon nima posebnih določil za meščanske šole

iz razloga, ker teh v kraljevini Srbiji sploh niso imeli. Po kategoriji B je deležno ljudskošolsko učiteljsvo plače X. do VII., strokovno učiteljsvo pa IX. do VI. čin. razr. 1. stopnje.

3. Učiteljsko društvo v Pliberku naznanja Zavezi, da je vojaštvo nemških čet za časa zasedbe Koroske popolnoma oplenilo in poškodovalo precejšnje število koroskih šol. Te šole so brez učil, niti najpotrebnejšega ni. Kraljni šolski svet ne razpolaga s tako velikimi vsotami, da bi nadomestili povzročeno škodo. Zaveza posreduje pri deželni vladi, da dobe oropane šole potrebne predelave za nabavo učil in za pravno šolskih poslopij. — Na Zvezino interpelacijo je odgovorila vlada, da trenutno za take predelave nima potrebnega kritja.

4. Učiteljsvo radoviškega okraja javlja, da se soglasno pridružuje protestu ljubljanskega učiteljsva, ki je nastopilo proti nameravani uvrstitvi učiteljsva v kategorijo C.

5. Krožek ribniškega učiteljsva je pozval Zavezo, da ukreni pri višji šolski oblasti vse potrebno, da bodo šole v bodoče praznovale obletnice smrti tudi drugih zaslužnih mož in literatov, ne samo petdesetletnice Jenkove in drugih. — Vodstvo Zaveze je mnenja, da ne more predpisovati višji oblasti takih šolskih praznikov, pač pa lahko uporablja vsaka učna oseba v ta namen v višjih razredih slovensko ali pa zgodovinsko uro.

6. Kočevsko učiteljsko društvo prosi, da skrišaj Zaveza doseči: a) da postane tudi učiteljsvo po deželi član uradniške organizacije „Samopomoči“, b) da se uvrsti vse jugoslovansko učiteljsvo brez posebnih klavzul v kategorijo B državnih uradnikov. — Tozadevno ugodno rešitev je Zaveza že izposlovala, kar je razvidno iz zadnjih številk stanovskega glasila.

7. Klub primorskih učiteljev-beguncev v Ljubljani predlaga, da sprejmi Zaveza v svoje strokovno tajništvo učitelja Pavla Plesničarja (namestnik Vinko Gregorič) kot poročevalca za zasebno ozemlje; da ista izposluje, da pride ravnatelj Anton Mervič (namestnik Franc Likar) v višji šolski svet kot poročevalca za učiteljsvo, ki je došlo v Slovenijo iz zasedenega ozemlja. — Zavezino vodstvo pozdravlja predlog primorskega učiteljsva glede njegovega zastopstva v strokovnem tajništvu, katera služba pa bodi sprva iz gmočnih ozirov brez posebne nagrade. Na Zavezin ukrep glede drugega predloga pa je višja šolska oblast odgovorila, da ravnatelj Merviča na novem šolskem zavodu v Ribnici nikakor ne more pogrešati, neglede na to, da bi bilo za to mesto pri višjem šolskem svetu tudi za vsakega drugega premalo posla.

8. Učiteljsko društvo za Maribor in bližnjo okolico pozivlja merodajne činitelje, da takoj povzročijo poslovanje Unije jugoslovanskega učiteljsva, ker brez centralnega vodstva ne moremo biti v teh najtežjih in za učiteljsvo odločilnih časih. — Vprašalec se je naznanilo, da je Zaveza v rednem stiku z vsemi jugoslovanskimi učiteljskimi Zvezami, posebno z Učiteljskim Uduženjem v Beogradu, da pridemo čimprej do skupne stanovske organizacije; odgovorilo se mu je pa tudi na druga vprašanja, tičeča se notranjega Zavezinega poslovanja.

9. Osrednja vlada v Beogradu je izdelala načrt zakona o začasnem izenačenju plač in nekaterih drugih odnosajev civilnih in vojaških državnih nastavlencev. V tem načrtu se ljudskošolsko ni meščanskošolsko učiteljsvo nikjer ne omenja. Učiteljsvo je bilo torej v dvomu, ali je tudi ono všteto pod skupnim imenom državnih nastavlencev. Takrat, ko je Zaveza o tem zaznala, se je trdilo, da postane uradniška pragmatika že čez dva dni perefiktna. Zaveza je posedovala v tej zadevi najprej brzajavno, potem pa je še razposlala merodajnim faktorjem obširno spomenico v Beograd z zahtevu, da se učiteljsvo uvrsti v kategorijo B, in da se z zakonitim uveljavljenjem uradniškega načrta ukine veljavnost šolskega zakona z dne 23. julija 1919. Brzajavke in spomenice so se razposlale na naslednje naslove: ministrskemu predsedniku, ministrstvu prosvete, ministrstvu za konstitucio, predsedniku komisije za službeno pragmatiko splošnega državnega uradništva, ministru dr. A. Kramerju, ministru A. Kristanu, Uduženju srbskega učiteljsva in Demokratski zajednici. (Glej tozadevno natančno poročilo v 2. članku „Učit. Tov.“ z dne 17. decembra 1919, št. 42.) Ker je minister A. Kristan v službenih zadevah odpovalj iz Beograda, je odgovoril na brzajavko in še posebej na spomenico dr. Lotrič, tajnik ministra za šume in rude. Isti je interveniral v smislu vloge pri ministru za konstitucio, ki je referent glede predmetne zakonske osnove. Tam je izvedel, da smatra osnova zakona učiteljsvo za državne uradnike. V smislu spomenice se regulirajo tudi plače strokovnemu učiteljsvu.

10. Učiteljskemu Uduženju v Beogradu je izrazila Zaveza zahvalo za močat nastop pri ministru prosvete P. Marinkoviču, ki je na nečuten način žalil ugled učiteljsva. Naprosilo se ga je pa tudi, da ukrene vse, da se čimprej pokliče referent kot strokovnjak za slovensko ljudsko šolstvo v ministrstvo prosvete.

11. Deželni vladi za Slovenijo je poslala Zaveza poziv, da osnuje za Slovenijo pri višjem šolskem svetu v Ljubljani prosvetni odtelk za šoli odraslo mladino in za širše plasti slovenskega naroda. Slovensko učiteljsvo opaza že dolgo čobo let, da gr smotreno delo učiteljsva v šoli v poznejši poškoli dobi odraščajoče slovenske mladine v občutno izgubo, v premmogih krajih pa skoro popolnoma v nič. Javna ljudska morala je padla zaradi vojnih posledic tako globoko, da je treba o tem mnogo in resno misliti. Nrvnost in prosveto našega naroda je treba dvigniti. V svrhu enotnega organiziranega prosvetnega delovanja naj se osnuje torej centrala, odkoder naj črpajo prosvetni činitelji navete in navodila. „Prosvetni odtelk“ naj se deli po svojih funkcijah v 4 odtelke: 1. Telovadni odtelk, ki naj skrbi za razvoj in prosep telovadnih organizacij, za šport in telesno vzgojo sploh. 2. Društveno-izobraževalni odtelk, ki naj mu pripada delokrog čitalnic, izobraževalnih društev in gledaliških odrov. 3. Pevski odtelk, ki naj združuje in organizira vse pevske zборе. 4. Kmetijsko-izobraževalni odtelk, ki imej na skrbi pospeševanje umevanja in negotavlja vseh panog kmetijsva. Izdela naj se najprej natančen kataster vseh dosedanjih narodnih prosvetnih društev. Prosvetno delo naj se čimnajtej centralizira. Kjer bi bilo potrebno, naj izkuša pridobiti centrala takim organizacijam materialno pomoč in podlago. Za podrobno izvršitev temelja temu uradu, skliče deželna vlada anketo prizadetih činiteljev, ki naj določi točen delokrog zamišljenemu „Prosvetnemu odtelku“.

12. Ravnatelj meščanske šole v Ribnici, tovariš A. Mervič, želi od upravnega odbora Zaveze raznih pojasnil z ozirom na sodobni čas. — Vodstvo Zaveze je, kolikor spada v smislu do-

pisa v njega področje, storilo potrebne korake, prepuščajoč končno besedo upravnemu odboru.

13. Zavezino vodstvo je razposlalo, oprto na soglasno delegacijski sklep, okrožnico vsem okrajnim učiteljskim društvom, v kateri jih vabi, da pozovejo vse v dotičnem učiteljskem društvu še neorganizirano učiteljsvo in skupno stanovsko organizacijo. Dosedanje pokrajinske Zveze se sicer razdrožilo, a ostanejo okrajna učiteljska društva kot temelj enotni strokovni učiteljski organizaciji v vsem kraljevstvu SHS, ki bodo spajala vse učiteljsvo kraljevstva. Okrožnicam so se priložile prijavnice v obliki dopisnic. — Zavezin tajnik V. Rus naglašja, da se sicer nahaja učiteljska Zaveza v likvidaciji, a okrajna Zavezina učiteljska društva so ostala v neizpremenjeni obliki, kar bi uteknilo marsikateremu motili. Če je glava v likvidaciji, morajo analogno likvidirati tudi vsi drugi udje. V likvidaciji se nahajajoča Zaveza, kot izdatno najmočnejša stanovska organizacija, mora nuditi vsemu slovenskemu učiteljsvu, organizovanemu in neorganiziranemu, priliko skupnih medsebojnih dogovorov. Da se nam ne bo predbacivalo zahrbtnosti, pošljimo ofielno zadnjo okrožnico s pozivno vred predsedstvu Slomskeve Zveze z natančno označbo našega stališča. Zaveza pa razpošlje zajedno tudi vsem Zavezinim okrajnim učiteljskim društvom poziv, da skličejo najkasneje do 1. julija 1920 izredne občne zbere, kamor naj se povabi vse učiteljsvo dotičnega okraja, in kjer naj se upoštevajo tudi tehnični razlogi dosedanjih nečlanov. Odkrito, mirno, stvarno in tovariški stopimo pod skupni krov — v ujedinenju UJU! K temu pripomni Zavezin blagajnik Fr. Luznar, da bi bilo treba pri skupnem sestanku določiti tudi slovenske učiteljske liste, zakaj ti ostanejo sigurno pri pokrajinski strokovni pisarni, ker ostanejo tudi za vsako pokrajino višji šolski sveti kot najvišje pokrajinske šolske uprave. Po vsestranski razjasnitvi se sklene soglasno, da napravi Zaveza v gorenjem smislu potrebne odredbe.

14. Ljutomersko učiteljsko društvo je poslalo Zavezi resolucijo z zadnjega obč. zbora, v kateri zahteva, da naj se plače ali pa dražinske doklade narodnega učiteljsva v Sloveniji nemudoma dražinj primerno regulirajo, posebno izdatna podpora pa naj se nakloni oženjenim učiteljem in vdovcem, imajočim otroke. — Društvu se je odgovorilo, da stori Zaveza sproti vse, kar se sploh da storiti v tem oziru.

15. Kamniško učiteljsko društvo prosi Zavezo, da naj višji šolski svet po njenem uplivu preskrbi revnim šolskim otrokom obutev za zimo, sicer bo obisk šolske mladine zelo slab. — Na Zavezino vprašanje je odgovorilo poverjenstvo za socialno skrb, da vlada nima za to primernega fonda.

16. Logaško učiteljsko društvo je izročilo Zavezi prepis zapisnika zadnje seje občnega zbora. Na tem zborovanju je bilo sklenjeno: 1. Nacučitelj šest naj se odstavi kot okrajni šolski nadzornik in upokoji. 2. Učiteljsvo naj dobi v okrajnem šolskem svetu svojega zastopnika. 3. Protest za skrčenje učiteljsva na 3 letnike. 4. Učiteljsvo cerkniškega in loškega okraja se loči od društva logaškega okraja v svrhu boljšega in uspešnega delovanja. — Vesti se vzamejo na znanje, predlogi pa se odstopijo v rešitev kompetentnim oblastvom.

17. Učiteljsvo kamniškega okraja je za opustitev tednika. — Dopis se odstopi anketi za sestavo šolskih tiskovin.

18. Okrajni šolski komisariat v Velikovu prosi za svoj okraj, naj posreduje Zaveza pri učiteljskih abiturijentih, da se zgise za učiteljske službe na Koroskem. V velikovskem okraju je izpraznjenih 9 službenih mest. — Komisariatu se je po natančnih poizvedbah odgovorilo, da sploh ni nobene moške učiteljske osebe brez službe.

19. Savinjsko učiteljsko društvo želi: a) Zaveza izposluje pri pristojni oblasti, da dobi učiteljsvo kraljevine SHS brezplačno vožnjo na železnicah in državno podporo v svrhu potovanja — proučavanja jugoslovanskih dežel. b) Izdajo naj se tudi učiteljsvo izkaznice, kakor jih imajo drugi državni uradniki, za polovično vožnjo III. razreda na vseh železnicah kraljevstva SHS. c) Preložitve orožnih vaj na čas počitnic ne smatra učiteljsvo za nikako olajšavo, ampak se čuti prikrajanega za dobo, ki je namenjena ne samo mladini, ampak tudi učiteljsvu za oddih in odpočitek. Tudi uradnikov se ne kliče ob času dopusta na orožne vaje. Vojaška oblast naj skrči za učiteljsvo dobo orožnih vaj od 2 mesecev na 1 mesec. — Brezplačne vožnje na železnicah in državne podpore železniška uprava in vlada iz denarnih ozirov v splošnem vsemu stanu ne moreta dovoliti. Polovično vožnjo na državnih železnicah delno že imamo, za tako vožnjo na južni železnici pa mora prositi vsak posameznik posebej in sproti. Vojaška uprava sedaj ni pripravljena dovoliti učiteljsvu glede orožnih vaj kakšnih posebnih olajšav.

20. Slomska Zveza je prosila za načrt pravil UJU. — Osnutek teh pravil se je prosilki odposlal.

21. Učiteljskemu svetu za Korosko je dalo vodstvo Zaveze z ozirom na neko interpelacijo naslednjo izjavo: Zaveza priznava ustanovitev Učiteljskega sveta za Korosko. Vedno bo tudi rada posredovala in skušala uveljaviti smotre in zahteve v stanovskih in strokovnih zadevah, čim se gibljejo v mejah možnosti, dosegljivosti in upoštevanja. Odločno pa mora zahtevati, da se pošiljajo vse vloge in dopisi, naslovljene kamorkoli, edino potom Zaveze, kakor je bilo to običajno in od nekdanj uveljavljeno pri vseh v Zavezi vključenih organizacijah.

22. Učiteljsko uduženje v Beogradu je naprosilo Zavezo za posredovanje, da naj mu odda Učiteljska tiskarna en velik moderni tiskarski stroj protl primerneje plačila. — Bratsko Zavezo se je obvestilo, da je Zavezino vodstvo Učiteljske tiskarne, ki pa na nikak način ne more odstopiti takega stroja, ker nujno potrebuje vse stroje zase in bi v svrhu dobrega in uspešnega obrata še sama rada kupila kak stroj. Glede nakupa tiskarskih strojev so se dali Uduženju naslovi dveh solidnih tvrdk.

23. Višji šolski svet za Slovenijo v Ljubljani je sklenil, da prevzemi država plačevanje službenih prejemkov učiteljsva na ženskih samostanskih zasebnih ljudskih in meščanskih šolah s pravico javnosti. Takih šol je v Sloveniji 16. — Zaveza se je obrnila s posebnim dopisom na kr. ministrstvo prosvete v Beogradu, da naj imenovani sklep višjega šolskega sveta ukine, ker stoji Zaveza na stališču centralizacije šolstvu, ker je odločno za državne in ne za zasebne šole, in ker bi zgoraj navedeno prevzetje plač učiteljsva na samostanskih šolah po nepotrebnem povzročilo državi mnogo izdatkov. V resnici je napravila tak sklep deželna vlada za Slovenijo, toda v istem sklepu so bile mišljene obsejne šole Družbe sv. Cirila in Metoda in ne notranje zasebne šole v državi.

24. Savez hrvatskih učiteljskih društev v Zagrebu je brzajavno obvestil Zavezo, da je storil glede uradniške pragmatike in našega stetijsva v kategorijo B državnih uradnikov potrebne korake pri Učiteljskem Uduženju v Beogradu.

25. Celjskemu učiteljskemu društvu je Zaveza ob času tiskarske stavke na njegovo vprašanje obširno pismeno pojasnila, kakšne korake je podvzela glede uradniške pragmatike. Okrajna učiteljska društva naj vodstvu Zaveze sploh mirno zaupajo, ker stori za šolstvo in za učiteljsvo vse, kar je v danem položaju potrebno in mogoče. Zaledno se mu je sporočilo, da je višji šolski svet honoriral nadure tako, da dobi ljudskošolsko učiteljsvo za tedensko uro 80 K, srednješolsko pa od 100—120 K različno po predmetih.

26. Učiteljsko društvo za breziški in sevniški okraj je poslalo Zavezi izpremišjevalne predloge k načrtu šolskega zakona. — Sklepi so se odstopili za to določenemu odtelku.

27. Neko učiteljsko društvo je predložilo Zavezi tereno-predlog za mesto okrajnega šolskega nadzornika. — S tem je lista okrajnih šolskih nadzornikov za bivše Kranjsko po okrajnih učiteljskih društvih izpopolnjena.

28. Član gospodarske zadruge „Samopomoči“, ki se je ustanovila tudi za javne namene, ki se je faktilno pristopil k „Osrednji organizaciji javnih nameščencev v kraljevstvu SHS.“ Letna članarina je določena na 2 K 40 h. — Vodstvo Zaveze sklene, da plača za vsakega svojega člana, ki je zgledil pristop k „Samopomoči“, osrednji organizaciji zahtevani letni znesek. Če računamo, da je v Zavezi okroglo 2000 članov, se obremeni Zavezina blagajna letno na 4800 K. Okrajna učiteljska društva naj torej Zavezi zaradi natančnega izvida in računa prijavijo posebej Zavezino članstvo, še posebej pa članstvo „Samopomoči“. Na učiteljsvu je, da čimprej pristopi k tej zadruzi, od katere bo imelo tekom časa mnogo koristi. (Pojasnilo o zadruzi „Samopomoči“ glej v 2. članku 2. številke letošnjega „Učit. Tovarisa“ z dne 14. jan.)

29. Blagajnik Fr. Luznar poroča, da so primorani vsi listi izdatno zvišati članarino zaradi velikanskih tiskarskih povišk. Pri Zavezinih listih je poskočila cena tiskarskim delom po štrajku nad 50%. Ker je pričakovati, da bodo šle cene papirju kvišku, bodo vzdignile tiskarne zopet cene svojim izdelkom. Nove izdatke ima Zaveza s tem, da plača iz svoje blagajne za vsakega člana „Samopomoči“ letni prispevek. Oprt na utemeljevanje, predlaga: Z naknadnim odobrenjem upravnega odbora in delegacije, skleni vodstvo Zaveze, da se zviša Zavezina članarina za leto 1920 na 60 K, učiteljska društva pa naj zahtevajo po lastnem preudarku za svoje potrebščine morda letno 4 K za vsakega člana; za nečlane veljaj „Popotnik“ 20 K, „Učiteljski Tovarish“ 30 K, „Zvonček“ pa 20 K.

30. Predsednik L. Jelenc poroča o potovanju v Beograd zastran službene pragmatike in učiteljskih prejemkov. Dne 13. decembra se je vršil shod ljubljanskega učiteljsva, na katerem se je zahtevalo, da gre poleg referenta dr. Skaberneta v tem vprašanju v Beograd tudi Zavezin predsednik. Poročilo s tega potovanja je že objavljeno v 43. številki Učit. Tovarisa z dne 24. dec. 1919. Bistvene točke, ki niso zabeležene v tem poročilu, so naslednje: Ministra Kristan in dr. Kramer sta obljubila, da bosta podpirala naše težnje v vsem obsegu. Za nas je najvažnejša obljuba ministra Palečka, ki urelje službeno pragmatiko, da nas sprejme v kategorijo B. Dražinske doklade ostanejo kakor se bile.

31. V velikih počitnicah se vrši v Beogradu učiteljski kongres, kjer se ustanovi UJU. Slovensko učiteljsvo naj se udeleži tega kongresa v častnem številu. To je pa možno le tedaj, če hranijo posamezniki zase za ta izlet vsak mesec primerno vsoto. Zavezino članstvo se opozarja, da bo vožnja po železnici za udeležnike kongresa od doma do Zagreba izdatno znižana, od Zagreba dalje pa skoro gotovo prosta. S prihranki pričnimo takoj!

32. Ugotovi se, da se rešujejo vsi dopisi učiteljskih društev in nujne zadeve sproti, kar je mogoče le, ker strokovno tajništvo redno posluje, in ker je za Zavezino zastopstvo na razpolago rezervni sklad. Brez teh dveh naprav bi obstal sredi dela, ker je s poslovanjem ogromno opravka. Mnogo, zelo mnogo je onih, ki doslej še niso oddali organizacijskega davka. Pošljite zaostali prispevek Zavezinemu rezervnemu skladu!

Društvene vesti.

+ Učiteljsko društvo za ptujski okraj. Ob jako dobri udeležbi se je vršilo 5. febr. t. l. glavno letno zborovanje v risalnici deklisne meščanske šole v Ptuj. Predsednik tovariš Gorup pozdravi nove člane in gosta tov. Zmijliča star. iz mariborskega okraja. Na znanje smo vzdeli dopise, ki jih je sprejelo predsedništvo po zadnjem zborovanju. Soglasno smo odobrili predlog tovariša predsednika, da homo tovariše in tovarišice, ki se ne zanimajo za stanovsko organizacijo, družabno bojkotirali in jih imeti v evidenci za različne prilike. Zborovalci so protestirali, ker se še vedno nahaja v narodni šoli Jugoslavije vojna ene največje bivše pomembnice — sulferajnske šole pri Ptuj. Ali bo sedaj mož, ki je nam še pred kratkim časom vzgajal slovenske jančarje, vzgajati zavedne jugoslovane, je veliko vprašanje! Zraven tega se je nemškemu lunaku dalo vodstvo šole, na kateri mu mora biti podrejeno od nekdanj zavedno slovensko učiteljsvo! — Tov. predsednik je podal letno poročilo. Zborovalci so soglasno priznali, da je predsedništvo storilo svojo dolžnost. Med sotrudniki, ki so društveno delovanje pospeševali, je omeniti tovariša nadzornika Flereta, ravnateljja Vajda in tovariša I. Zolnirja. Vobeče je zanimanje za društveno delovanje med člani jako napredovalo.

Iz poročila vestne blagajničarke tov. Luknarjeve smo razvideli, da je stanje blagajne precej zadovoljivo. Da bude v tekočem letu lažje gospodarila, smo sklenili, da se za leto 1920 zviša članarina na 70 K, ki se naj plača naenkrat naprej za vse leto. Tovariš Serona kot povodja pač ni hvalil pevcev in pevki, ki so pozabili prihajati k pevskim vjavam, upa pa, da bude v tekočem letu boljše.

Mnogoletni knjižničar tov. Kajnih, ki je svoj posel vedno potrpežljivo opravljal, se je nam izmuznil iz odbora, a pozabili smo mu izreči zahvalo za mnogobrojno opravilo pri društveni knjižnici.

Za tekoče leto smo si izvolili predsednikom tov. I. Klemenčiča, podpredsednikom Jos. Gorupa, Odborniki pa so: tov. Kveder, Serona, Seligo, Luknar, Kocmut, M. Rozbund, Lešnik in Stritar. Odbor bude zastavljen vse moči, da bo društvo, ki je eno največjih v Sloveniji, dospelo na višek smotrenega društvenega delovanja. V vseh

društvenih pa klje navdušenost in energija, zato hajdi na delo za stan; za prosveto narod!

Kamniško učiteljsko društvo je imelo dne 5. februarja 1920 v Radomljah svoj redni občni zbor. Navzočih je bilo 33 članov in članic. Predsednik tovariš Tomo Petrovec je otvoril občni zbor s prisrčnim pozdravom. V svojem pozdravem nagovoril je omenil, da je občina udeležba priča, da se učiteljsko zaveda svojih stanovskih dolžnosti. Polozaj, v katerem se nahaja sedaj naša država, ni razveseljiv. Naš sosed Italijan hoče zaslužiti velik del našega naroda. Tudi pogled v našo državo nas more žalostiti. Navdušenje, ki je vladalo za časa ustanovitve Jugoslavije, se je uklonilo apatiji in brezbriznosti. Sedanjí rod je prepojen z egoizmom, to so posledice dolgotrajne vojne, katere bo težko izbrisati. Zato se mi, učitelji, oklenimo mladine, ki je up in nada mlade države. Vcepimo v mladinska srca ljubezen do domovine, vzgojimo narod, ki bo dal za svojo domovino blago in kri. Naš spomin bo blagoslovil domovina, ko nas več ne bo, in na naše grobove bodo rosile solze hvalečnosti njih sinov in hčera.

Iz tajniškega poročila se je spoznalo, da je društvo doseglo lepo število članov in članic, da je živahno delovalo in zborovanj kakor tudi sestankov se je vedno udeležilo lepo število članov in članic.

Nato je podal tovariš blagajnik Bohinec svoje poročilo. Za ves trud, ki ga je imel blagajnik za časa svojega delovanja, mu je izrekel tovariš Petrovec v imenu vseh presrčno zahvalo.

Tovariš predsednik je prebral na to okrožnico „Zaveze“, iz katere je razvidno, da želi „Zaveza“, da bi se vse učiteljske organizacije v našem društvu. Z ozirom na to okrožnico je bil po živahni debati soglasno sprejet predlog tovariša Germeka, ki se glasi: „Zaveza“ naj preskrbi nova pravila okrajnih učiteljskih društev. Ob enem pa naj izda primerno pojasnilo za izven naše organizacije stoječe učiteljsko o namenu naše organizacije.

Članarina se določi na letnih 66 K. Kot delegat za zborovanje „Udruženja“ v Beogradu se je prostovoljno javil tovariš Janko Toman, nadučitelj v Moravčah.

Nov odbor se je konstituiral tako-le: Tomo Petrovec, nadučitelj v Jaršah, predsednik; Matija Hiti, nadučitelj v Dobu, predsednikov namestnik; Gizela Ušeničnik, učiteljica v Mengšu, tajnica; Ela Tavčar, učiteljica v Domžalah, blagajničarka; odborniki: Rudolf Knez, učitelj v St. Vidu pri Lukovici; Peter Sirc, učitelj v Mengšu; Viktor Sotensček, nadučitelj na Brdu pri Lukovici.

Glede „Solskega lista“ je predlagal tovariš Germek sledeče:

Odbor za izdajo novih šolskih knjig se pozove, naj do prihodnjega šolskega leta pripravi vsa potrebna berila in vse druge potrebne šolske knjige.

Sprejet je bil tudi predlog, naj se dekadni sistem, to je način novega štetja uvede v šoli.

Ker ni bilo nobenega predloga več, se je tovariš predsednik Tomo Petrovec zahvalil zborovalcem in zaključil občni zbor.

Učiteljsko društvo za mariborski šolski okraj je 5. febr. zborovalo prvič v tem letu ob prav dobri udeležbi. Tovariš Pučelk je podaval o stanju blagajne in dobil po poročilu pregledovalcev računov tov. Varuhnik in Zaplotnik absolutorij. Blagajničarka tov. Perme je dobila namestnico v tov. Ljubi Pirkmajerjevi. Nova pravila so bila v po odboru predlagani obliki sprejeta. — Sedlo je predavanje tov. Spreitz — Zg. Kungota — o „Podedovanje in vzgoja“. Poslušali smo globoko zamišljeno in prav zanimivo izvajanje, ki je tri četrt ure trajalo, z največjo pozornostjo. Tovariš nadzornik je dodal več zanimivosti iz šolske prakse o rahitih in mingitih. Podal nam je migljaje, kako postopati z otroci, ki so podedovali navedene in druge hibe in kako lahko porablamo pri pouku slabo nadarjenih sugestijo. Končno je pohvalil marljivost poročevalčev ter jo priporočal v posnemanje. Obema govornikom se je predsednik zahvalil. — Govorilo se je tudi o tiskovinah za obravnavo šolskih zamud. — Daljšo debato je pa vzbudilo vprašanje „Kako stališče naj zavzema učiteljsvo proti obč. volitvam“. Pri prihodnjem zborovanju, ki bo prvi četrtlet v marcu, bosta v tej zadevi poročala tovariša Požegar in Lesjak. — Ko se je še sklenilo, prositi Zavezo, da zopet in zopet podreza pri centralni vladi v zadevi izplačila že od 1. dec. nam pripadajočih novih plač, se je tovariš predsednik zahvalil za dobro udeležbo in je zaključil lepo uspešno zborovanje. — c.

Učiteljsko društvo za okraj Sv. Lenart v Sl. g. je zborovalo dne 4. decembra l. l. Navzoči so bili: Kranjc Franjo, Koplč Jakob, Kronabetfogel I., Safarič Franjo, Ozmič Marija, Kovacič Jakob, Premrov Jožica, Skerjanc Srečko, Majhen Ivan, Čuček Jelena, Jakopc Pavla, Urh Ljudmila, Zun Milena, Jandječič Gusti, Pinterič Karolina, Petelin Jožica in Schweiger Kat. — 17 navzočih udov: nanovo so pristopili društvu: Safarič Franjo, Kronabetfogel I., Zun Milena, Urh Ljudmila, Premrov I., Petelin J. in Jakopc Pavla. Svojo odsotnost so opravičili: Lesnika Miha in Viljemina, Vogrinec Anton in Jospina in Perger Matija.

Društvo šteje z novim letom 1920 rednih članov 33, častnih 3, namreč dr. Ivana Bežjaka, nadučitelja v p. Simona Ješovnika in Jos. Mavriča, bivšega društvenega predsednika. Šoli pri Sv. Ani n. K. in Mariji Snežni sta se priklonili našemu šolskemu okraju iz Cmurškega, tako šteje naš okoliš 9 šol z 40 razredi.

1. Predsednik tovariš F. Kranjc pozdravi vse prisotne in izrazi veselje nad obilno udeležbo. Posebno pozdravi novodošle, katere društvo z veseljem sprejme kot ude ter jih povabi k marljivemu društvemu delovanju, ker v slogi je moč. S tem otvori zborovanje.

Predsednik se v toplih besedah spominja svojega društvenega prednika, tov. Jos. Mavriča, prečita njegovo pismo, v katerem prav prisrčno pozdravlja vse svoje drage tovarišice in tovariše ter jih prosi, naj mu ohranijo dober spomin. Zbrani zborovalci sprejmejo z veseljem to poročilo ter mu pošiljajo prisrčne pozdrave, želeč mu, naj ga vsega močnega ohrani še mnoga leta ter naj se z radostjo ozira na svoje vrle zasluge v prid šolstva, učiteljsva in naroda! Nadalje se spominja vrle članice tov. Ljube Lorber, ki je odšla v Niš za učiteljico, želeč ji najboljšega uspeha in sreče.

Nato prečita predsednik došle uradnosti: Zveza narodnih društev vabi naše društvo za pristop kot ud; predsednik je priporočal ta korak k vzajemnemu delovanju. Nato podeli besedo tov. Koplču, kateri se je udeležil 8. in 9. novembra l. l. vršeče se Zvezine slovesnosti v Celju ter poročal zanimive podrobnosti. Predno se je dalo na glasovanje o pristopu, se je sklenilo, da se naj Zveza, ako potrebuje naše so-

pomoči, obrne na našo Zavezo, od koder gredo potem potrebna navodila.

2. Predsednik omenil od Zaveze došli dopis zadevajoč „Načrt zakona o narodnih šolah za kraljevstvo SHS.“ O tej točki se je slišalo mnogo želj za razne primerne preembe.

Tov. Koplč predlaga sledeče: I. Smoter in vrste narodnih šol: člen 5, istočasno se naj poučuje samo 40 otrok, en 70! Člen 8 odpade.

II. Otvarjanje in vzdrževanje šol, člen 12: vsak okraj naj dobi po 1 meščansko šolo; člen 15: vse šole se naj podzavajo; člen 16: stanovanje mora imeti najmanj 2 sobi s kuhinjo.

III. Pouk. Člen 20: „V osnovni šoli se poučuje sledeči predmeti: 1. verouk...“, ne samo verouk, ampak 1. verouk in npravnost, 2. „Otroške igre“, ne samo otroške igre, ampak otroške igre in telovadba; člen 22: vpelje se naj nerazdeljen dopoldanski pouk.

V. Učitelji, a) priprava. Člen 29: Za prehodno dobo se naj nastavlja učiteljski 4. letnika kot supletni; c) dolžnosti: Dodatek k 47. čl.: Ako ne nastopi službe „brez zadostnega opravičenja“.

VI. Uprava in nadzorstvo. 1. Krajni šolski svet se naj popolnoma odpravi. 2. Načelnik okrajnega šolskega odbora naj bo okr. šolski nadzornik.

O učiteljski izobrazbi se sklicuje društvo na izvršene sklepe naše Zaveze. Končno sledi obširno in zanimivo poročilo blagajnika tov. Kovaciča. Predsednik se mu prav toplo zahvalja za njegovo delavnost ter ga prosi še v nadalje, naj vztraja na svojem mestu kot blagajnik. — Za leto 1920. se sklene 4kratno zborovanje pri Sv. Lenartu v Sl. g. Določeni so dnevi: 4. marec, 6. maj, 8. julij, 2. december.

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo je zborovalo dne 1. svečana v „prostorih narodne šole v Smarju pri Jelšah. Radi slabih prometnih zvez in neugodnega vremena so nekateri oddaljeni tovariši opravičili svojo odsotnost. Kljub temu nas je bilo na tem važnem sestanku lepo število ter smo z pozornostjo sledili in obravnavali posamezne točke dnevnega reda.

Tovariš predsednik nam slika v jedrnatih besedah vojno stanje, ki ga mora prenašati narod in učiteljsvo onstran demarkacijske črte. Imperializem neanisti in zemlje lačnih Labonov je kriv, da življenjske razmere še vedno niso padle na normalni nivo. Dal Bog, da tudi tem Jugoslovonom in tovarišem skoraj zasije luč zlate svobode!

Prisrčno pozdravlja prisotne tovarišice in tovariše, bodreč jih k sloznemu delu na šolskem in narodnem polju. Izreče vesel „dobrodošel v svobodni domovini“ tovarišu Kovaciču, ki se je pred kratkim vrnil iz vojnega ujetništva, prestanega pod vročim laškim solncem.

Iz dopisa „Zaveze“ razvidimo, da nas je bilo večanjih pri društvu 58, ter manjka le še par tovarišev in tovarišice, da bi bilo število popolno. Skrajni čas, da tudi tem „mračnjakom“ padejo mrene raz očer ter se nam pridružijo ne samo pri jelu — prejemkih; ampak tudi pri delu — izdatkih.

Podrobno sestavljena poročila društvenega tajnika so bila priobčena v „Tovariši“ vsakokrat ter se danes niso čitala še enkrat. Temu je sledilo poročilo blagajničarke; pritriliti moramo, da je stanje društvene blagajnice zelo zadovoljivo. Prejemkov je bilo v letu 1919 — 3047 K, izdatkov pa le 3031 K — ergo še nekaj prebitka. Tudi plačevanje članarine se je vršilo kljub slabim razmer v denarničah še precej redno. Tovarišič blagajničarki čast in hvala za skrb in trud pri pobiranju! V sled vedno rastoče draginje se je članarina zvišala na 70 K in vsak naj gleda, da znesek do Božiča res poravnal. Sicer imejmo upanje, da se nam nove plače skoraj in v pravem razmerju z uradništvom nakažejo in izplačajo.

Slozno delovanje društva tovarišev in tovarišic dveh okrajev se jasno kaže vsepovsod. V edinstvi je naš spasi! Vrta naša voditeljja Kurbus in Sekirnik ostaneta na splošno željo na svojih mestih, kjer že dolgo vrsto let vpešno in neustrašeno delujeta v procvit in dobrobit nas vseh. Da sta nam čila in čvrsta na duhu in telesu še mnogo leta! V odbor so izvoljeni za tekoče leto: Tomo Kurbus kot predsednik, Simon Sekirnik kot njegov namestnik, Ivanka Zupančičeva kot blagajničarka, Draga Zajčeva in Miloš Verk kot tajnika, Ivan Glinšek in Hinko Sumer kot odbornika, Franjo Pogačnik kot poročevalca. Tovariš predsednik pozdravi novo izvoljeni odbor in želi vztrajnega in vpešnega dela, od društvenih članov pa vnetega zanimanja in sodelovanja na sestankih. Posebno živahna debata se je razvila glede „Samopomoči“, ki se v sedanjem času ustanavlja po širni Sloveniji. Šmarsko učiteljsvo je vpisano pri „Samopomoči“, ki se je ob novem letu ustanovila za javne nameščence Celjskega okrajnega glavarstva. Delež so odposlale posamezna šolska vodstva ter učiteljsvo prav željno pričakuje skorajšnjega in res plodnosnega delovanja. Šmarsko učiteljsvo bo skupno z uradništvom dobivalo blago v Smarje, kamor se bo vsakokratna količina odkazane blaga za ves okraj odposlala. Nas je približno 50 strank s 150 družinskimi člani. Isto naj stori rogaško učiteljsvo. Sicer pa se po najnovjših vesteh v kratkem strneta oba okraja v eno okrajno glavarstvo. Na ta način je pa naše združenje popolno — sedež glavarstva še ni določen. Enoglasno se sprejme sledeča resolucija: Vlada namerava izdati v najkrajšem času novo službeno pragmatiko za vse javne nameščence kraljevstva Jugoslavije. Učiteljsvo včlanjeno v učiteljskem društvu za Šmarsko-rogaški okraj odločno zahteva kot samozobesni umevno, da se učitelji kot državni uradniki uvrste v kategorijo B ter dele ž njimi skupne težnje in morebitne krivice. Naj pa bodo deležni vseh pravic in ugodnosti teh uradnikov brez vsakih posebnih bonifikacij kot je na primer kurjava, stanovanje. Odločno pa odklanjamo posebno pragmatiko, tiče se le izključno našega stanu. Tovariš Sumer pripomni, da smo po tej resoluciji zavezani plačevati stanarino vsi učitelji in voditelji. Šolske občine bodo sicer primorane skrbeti za stanovanja, toda le proti plačilu od učit. strank. V duhu smo nato poleteli v bajno kraljevstvo čebel. Tovariš Kurbus nam je kot večš in priznan čebelar razkazal stroj in razvoj te staroslovske stroke. S pozornostjo smo sledili posameznim točkam izvajanja. Priporočal je tudi tovarišem in tovarišicam napravo čebeljakov, ker človek nima od istega le gnotne koristi — ampak je čebelarja tudi izvrstno vzgojno sredstvo pri mladini. Za name-ravane kmetijske tečaje bo to odlični predmet, ker uč. šoloodraslo mladino ne le dela in varčnost, ampak tudi spoznavanja in ljubezni do rodne grude. Vsa šolska vodstva Šmarskega okraja se opozarjajo, da je Šmarski okrajni odbor tudi letos daroval vsem šolam brezplačne

mladinske knjige. Radi zelo visoke poštnine naj pride ob priliki vsaka šola sama po nje. Razdeljuje jih na tržkem občinskem uradu tajnik gospod Graner. Učiteljsvo posameznih šol naj pobere med sabo maienkostne prispevke za „Učiteljski konvik“ in „Učit. sklad“ ter naj šolski vodje odpošljejo z imeni vred na pristojno mesto. Za potni sklad v Jugoslovansko prestolico pa se je takoj isti dan nabrala lepa vsota. Za vožnjo po rogaški železnici plača učiteljsvo polovico; tudi južna železnica nudi znižano ceno. Treba je službene legitimacije. Pozor!

Končno smo določili še dan našega prihodnjega zborovanja in sicer na Jožefovo, to je dne 19. marca v Rogatcu. Do tega časa pa vsem tovarišem in tovarišicam krepki „Nazdar“!

Pedagoško društvo v Krškem, okrožje Krško, je zborovalo dne 7. svečna t. l. v Krškem. Udeležba je bila precej dobra.

Predsednik pozdravi vse navzoče, posebno novo pristopivše člane in gosp. okr. šol. nadzornika Stiasnija. Nato prede na dnevni red: I. Predsednik ugotovi, da šteje društvo 118 članov, tako da je v okraju le še malo učiteljsva, ki bi ne bilo organizirano v našem društvu. Nato se premejejo in odpošljejo na pristojno mesto sledeče resolucije, ki so jih stavili na svojih zborovanih tudi zborovalci tržškega in šentjernejskega okrožja.

1. Zbrano učiteljsvo izreka svoje ogorčenje nad nastitvom, ki ga hoče antanta po popelnem Italiji prizadejati naši mladi državi s tem, da nam odrga vsled uslijenega londonskega pakta do 400.000 najbolj narodno zavednih in inteligentnih Slovencev-sorjakov. Proti taki vnebovpijoči krivici zbrano učiteljsvo najodločneje protestira in obljublja, da bo odslej še bolj propagiralo slovensko iredentno bod šolsko mladino. Niti pedi naše zemlje — tulcu!

2. Učiteljsvo naj se že enkrat definitivno uvrsti v kategorijo B državnih uradnikov, kakor je bilo to že opetovano obljubljeno. Samih obljub smo že sili, hočemo dejanja!

3. Višji šolski svet naj dela z vsemi silami na to, da prevzame država stroške za kurjavo in učiteljska stanovanja. Odločno pa odklanja, da bi se občnam naložilo to breme.

Velika ovira napredku šolstva so predvsem nekateri krajni šolski sveti. Dokler se ne odpravijo, naj se prisilijo, da izpolnjuje svoje dolžnosti. Skrbil pa se naj, da se vse šolstvo čimprej podzavaj.

Naredba, da smejo krajni šolski sveti dovoljevati šolske prostore za politična zborovanja, se mora prenarediti tako, da ineti to pravico šolski voditelj, ker le njemu se nalaga dolžnost, skrbeti za red in snago šolskih poslopij.

Učiteljsvo protestira proti temu, da bi se njegove gnotne in stanovske zadeve vlačile po casopisih.

4. Uredništvo Učiteljskega Tovarisa se naprosi, da ne sprejema več poročil in notic v svoj list, ki povzročajo med učiteljsvom nepolno polemično in nasprotno, kakor je bila notica: Odkritostna beseda v U. T. št. 2, leta 1920.

Do razgovora pride tudi Zavezin predlog o ustanovitvi potnega fonda za potovanje k učiteljski skupščini v Beograd. Zborovalci sklenejo, da javijo najprej posamezna okrožja število udeležencev. Če bi se nihče ne oglašil, se prične z nabiranjem fonda za one učitelje, ki bi jih poslalo društvo kot svoje zastopnike.

II. Predsednik strokovni učitelj Hočevar jako zanimivo in poučljivo predava o temi: Pomen prirodoslovnega pouka v ljudski šoli s posebnim ozirom na važnost tizikalnih poizkusov. Pri tem pokaže in pogovori take aparate, ki bi jih morala imeti in bi jih tudi večinoma v sedanjih casih lahko nabavila vsaka ljudska šola. Dobro zamišljeno in stvarno predavanje je zelo obilnega odobravanja.

III. Na vprašanje gđc. Kriste Hauner glede polovične vožnje po železnici: obljubi g. okrajni šolski nadzornik Stiasny, da bo on preskrbel potrebne legitimacije za vse one, ki to žele.

Med udeležence se razdele note za koncert, ki ga namerava prirediti Pedagoško društvo v tekočem letu pod vodstvom tov. Vutkoviča. Istotako prejmeta tudi pevovodji ostalih dveh okrožij note določenih pesmi, da jih priučita v svojih okrožjih.

Končno se določi, da se vrši prihodnje zborovanje meseca maja v Catežu.

Ljubljansko učiteljsko društvo je zborovalo 18. in 25. januarja, 11. in 15. febr. 1920.

Poleg važnih stanovskih zadev je bilo na dnevnem redu poročilo zakona o narodnih šolah kraljevstva SHS. Podajam iz poročila nekatere smernice novega šolskega načrta, kakor si ga misli učiteljsvo v svobodni in demokratični državi, kjer ne sme biti ne zatiranje ne zatiranje, kjer ne sme vladati stan proti stanu, temveč bratska sloga in edinstvo vseh sodržavljavov: Tri zakonske načrte je dobilo jugoslovansko učiteljsvo iz nove prestolice: 1. Zakon z dne 23. julija 1919. 2. Službeno pragmatiko za uradnike in 3. Načrt zakona o narodnih šolah kraljevstva SHS. Vsi trije načrti so izšli iz ministrstva. Dosti opravičene razburjenja je zbudil zakon o naših plačah, ki je izveden deloma, a vse druge določbe tega zakona so ostale izvedene na papirju, kar mora na prepričano jugoslovansko učiteljsvo napraviti vtis, kakor da so zakoni samo zato tukaj, da ne koristijo ž njimi učiteljsvu. Zakonita zadeva naše stanarine in ogreva sta ostali nerešeni; zakon ni stopil tedaj popolnoma v veljavo. Ako bi zahtevalo učiteljsvo, naj ostanejo aktivne doklade, bi se neizgovirni juristi izgovarjali, ker doklad ni v zakonu. Službena pragmatika je padla v vodo, nas sploh ni priznala, dasi je na papirju ugotovljeno, da smo državni uradniki. Zakonski načrt o narodnih šolah kraljevstva pa govori v § 33. prav lepo o učiteljskih plačah. Iz vsega povedanega sledi, da v Beogradu drug za drugega ne vedo. Eni gospodje ministri odklanjajo to, kar drugi sprejemajo. To nedosledno ravnanje moramo odločno grajati. Kadar pride zastopnik slovenskega učiteljsva v Beograd, bo imel dela dovolj, da informira gospodo o zahtevah jugoslovanskega učiteljsva. Izenačenje plač se jim je ponescrčilo, tudi z državnimi uradniki istih kategorij nismo v isti plačilni stopnji, pač samo na potrepljivem papirju.

Načrt zakona o narodnih šolah leži pred nami že par mesecev in razburja najbolj politikujočo javnost, ker je baje preveč svobodomiselni, hoče vero vreči iz šol lid. Naši tovariši na deželi so morali že prav krepko odbijati napade sovražnikovih trum predvsem tistih, ki do danes še niso imeli v narodnoosnovni šoli niti enega zakonskega otroka vpisanega na svoj naslov. Ta nedosledna politikujoča javnost tulih državljavov hoče že naprej prokleti to nedolžno zakonsko dete, dasi niso odvezali od prokletstva še vedno veljavnega avstrijskega šolskega zakona, ki se je po smrti svojih avstrijskih staršev tako poboljšal,

da ga že hvalijo, nasprotno jim je nov načrt slab, je proti ljudstvu, proti veri in nedemokratičen.

Osnutku zakona priznavamo demokratičnost, ker pride po tem zakonu do veljave stan, ki je bil doslej podrejen vsem drugim nepoklicanim in neodgovornim ljudem.

Samoodločba učiteljskega stanu je potrebna in ko dosežemo to, bomo tam, kjer so drugi stanovi že cela desetletja. Demokratičen je tudi zaradi tega, ker pušča veroizpovedanjem, da uveljavijo nauke pri pouku v šoli.

Predležel načrt zakona je tako demokratičen kot je učiteljsvo, kateremu do danes se ni prišlo na misel, da bi zahtevalo v imenu šoli izročene mladine cerkveno ključarstvo. Verouk stoji tedaj med predmeti na prvem mestu, a iz resolucij raznih političnih društev se da sklepati, da se gre za stari vpliv cerkve na šolo in učiteljsvo. Otdod izvira odpor črnožitno pobarvanega dela javnosti proti nedolžnemu in skromnemu načrtu.

Iz šolskih odborov je zastopnik cerkve izključen, kar je jasno. Druga tuja država vendar ne sme imeti v naši domovini nobenega vpliva na stan, ako hoče biti država samostojna in neodvisna. Prva inštanca vsakega učitelja je upravitelj, ki mora biti imenovan, ne voljen. V vsaki šolski korporaciji naj imajo besedo učitelji in stari šolobvezni otroci. Vsi drugi zastopniki nimajo srca ne smisla za pravo narodno odgojo dece ter nič interesa na pravilnem in uspešnem poučevanju. Inženjerji, sodniki, zdravniki so strokovnjaki; toda glasovalno in posvetovalno pravico naj imajo samo takrat, kadar se šolske oblasti posvetojujejo o zadevah njihove stroke. Čemu vklepati učiteljsvo v verige in paragrafe s pomočjo drugih stanov? Vsi smo že polnoletni in ne rabimo nobenih jerobov, zato odklanjamo v načrtu predlagane zastopnike. Disciplinarni zakon bo odgovarjal zahtevam, kadar bode vodil tovariš tovariša in bode te sklepe izvrševala šolska oblast. Najvišja šolska oblast bodi v deželi pokrajinska šolska oblast, inštanca poverjenosti naj se odpravi, ker je samo za politične stranke, ki štejejo glasove po poverjenikih. Smo za centralizacijo učiteljskih organizacij, zato tudi za centralizacijo šolskih uradov.

V vseh šolskih korporacijah so merodajna stanovska učiteljska društva, katerih sklepe morajo šolske oblasti upoštevati. Vsak javni šolski funkcionar, ki ne upošteva želja učit. društev, mora izvajati primerne konsekvence.

Zakonski načrt je prečehtavalo zbrano učiteljsvo več ur v 3 sejah. Cel predelani načrt se je odposlal anketi, ki pregleda celokupne spremembe predloge, na podlagi katerih sestavi načrt nanovo.

Odkar obstoji društvo, je to letos 22. občni zbor. Društvo šteje 160 članov in članic ter je imelo v društvem letu 8 zborovanj in 3 odboro-ve seje. Udeležba pri društvem sestankih je znašala okroglo 25 % vseh članov. Priznam, da nedeljski popoldanski čas ni primeren, toda parkrat na leto bi lahko vsak žrtvoval par ur k skupnosti, iz katere bi morala črpati učiteljska organizacija nove in neskaljene vire za lepo bodočnost našega stanu. V imeniku so všteti samo aktivne tovarišice in tovariši. Med organizacijami je tudi nekaj vpokojenih, ki so vedno radi med nami. V imeniku članov vsake posamezne šole pogrešamo mlajšega učiteljsva. Naloga naša tedaj bodi, da mlade tovariše vpeljemo v naše organizacije; kajti stari bomo postali vsi brez naraščaj. Nekateri so pa tako dalekovidni, da nočejo za enkrat še vstopiti v društvo in čakajo rezultata ustavotvornih volitev, da obrnejo plašč svojega stanovskega prepričanja po političnem vetru. Kdor ni do danes organiziran v ljubljanskem učit. društvu, mu bodo pot tudi pozneje zabrajena in naj gre za vetrom. Za nas velja pravilo: Stanovska organizacija, kolegijsnost, medsebojno zaupanje in spoštovanje, vse drugo nam bode navrženo. Veličina razburkanosti političnega valovanja ne sme biti naše stanovsko merilo za stanovsko prepričanje.

Odbor je izvoljen sledeče: predsednik Jakob Dimnik, podpredsednik Vito Zupančičeva, tajnik Josip Amrožič, blagajnik Friderik Repovž, knjižničarka Albina Golobova, pevovodja Josip Tratar, odbornica Albina Sarkova. Pregledovalcem računov so pa izvoljeni: Franc Gale, Vendelin Sadar in Marija Sodnik.

Resolucija, sprejeta na zborovanju, se glasi: Učiteljsvo, zbrano dne 12. februarja 1920, pri zborovanju okrajnega učiteljskega društva za Ljubljano, pozivlje Zavezo, da vloži po UJU tožbo na izplačilo plač po novi regulaciji za mesece september, oktober in november 1919. Tajnik.

Učiteljsko društvo za okraj Sv. Lenart v Sl. g. zboruje v četrtak 4. marca t. l. ob pol 11. pri Sv. Lenartu s tem-le vzporedom: 1. Poročilo predsednika o društvem delovanju in čitanje zadnjega zapisnika. 2. Dopisi. 3. Poročilo blagajnika, sklep o udini za tekoče leto in nje delno pobiranje v znesku po 40 K. 4. Določitev vseh udov in izključitev koritarjev, ki se naj obdelodajno. 5. Imenovanje častnega člana in volitev novega odbora. 6. Določitev poročevalca za majniško zborovanje. 7. Nasveti, predlogi. — Predsednik.

Kronika.

Prvo zborovanje učiteljskih zbornic v Avstriji. 1. in 2. februarja t. l. so imele vse tri učiteljske zbornice: ljudsko-šolskih, srednješolskih in visokošolskih učiteljev v Avstriji svoje prvo skupno zborovanje na Dunaju. Na dnevnem redu je bilo predvsem vprašanje o podzavljenu šoli in o enotni srednji šoli. Pretežna večina se je izrekla za podzavljeno, samo graški profesor dr. Uhde je govoril proti državnemu šolskemu monopolu; pač pa naj bi država prevzela plačevanje učiteljsva. Proti prisilnemu podzavljenu zasebnih srednjih šol sta se izrekla tudi dunajska učiteljca Laube in dr. Binder. Zbornica ljudsko- in srednješolskih učiteljev in učiteljskih profesorjev je sprejela resolucijo, v kateri zahteva, da se podzavzi celokupno šolstvo, predvsem pa obvezne šole: ljudske, meščanske in nadaljevalne ter učiteljske. V skupni seji vseh treh zbornic so pa končno soglasno sprejeli naslednjo resolucijo: »Državni zakonodaj naj se pridrže: določite šolske obveznosti, šolskega časa in izobraz-

ne svrhe; izobrazba učiteljstva, temeljna načela za ustanavljanje in vzdrževanje šol, plačevanje učiteljstva, šolsko nadzorstvo, pravne razmere učiteljstva. Na izgradbo in upravo šolstva morajo imeti demokratično sestavljene upravne korporacije merodajen vpliv. (Tu so mišljeni naučni in vzgojni sosveti, v katerih so poleg učiteljstva zastopani tudi starši.)

— **Prvo nemško žensko akademično društvo** se je te dni ustanovilo na Dunaju. Ime mu je »Wienfrieda«. V Jugoslaviji imamo tudi že žensko akademično društvo: Klub jugoslovanskih študentk v Zagrebu.

— **V Gandu v Belgiji** so osnovali tamkajšnji jugoslovanski dijaki društvo »Association des Etudiants Serbes, Croates et Slovenes«. Društvo prosi vsa jugoslovanska uradništva, da bi jim brezplačno pošiljali svoje liste in časopise.

— **Sklošna volilna pravica uveljavljena.** Na seji ministrskega sveta v Beogradu je bil končno sprejet volilni zakon s splošno volilno pravico. Mestni poslanci odslej odpadejo, samo Beograd bo volil pet poslancev, Zagreb štiri, Ljubljana tri poslance. Na 40.000 duš pride en poslanec. Kar se tiče količnika, bo veljal Montov sistem samo za nove pokrajine.

— **Prebivalstvo Beograda.** Po zadnjem popisu ima Beograd okoli 150.000 prebivalcev; a leta 1917. je štel 78.000. Torej se je tekom 13 let beograjsko prebivalstvo gotovo podvojilo, vsled česar se ni čuditi strašni stanovanski krizi v Beogradu posebno še, ko je po vojni bila razrušena polovica Beograda.

Iz Jugoslavije.

— **Ministrstvo prosvete v Beogradu je odredilo prevod na nove plače** in izdalo v to poseben odlok, iz katerega posnemamo sledeče: „Nove će se plate računati in izdajati od 1. dek. 1919 god., jer je toga dana zakon o narodnim (izmene i dopune) stupio u život u finansijskom pogledu.“

Odrgranje nastavne takse.

„Prilikom isplaćivanja, predavače se uverenja nastavnicima po naplati takse — ili će se tom prilikom samo taksa zadržati, a uverenje će predavati posle, kad budu gotova. — Finansijski će delegat prvomesečni višek plate zadržati.“

Strokovno učiteljstvo.

„I učitelji građanskih škola su učitelji narodnih škola, te i njih obuhvata zakon o narodnim školama. I oni će se prevesti na nove plate učiteljske sada, a docnije će se naročitom uredbom regulirati položaj njihov.“

Dosedanje odredbe in novi zakon.

„Medjutim, jedno ne treba izgubiti iz vida: da se po čl. 88 izmena u zakonu o narodnim školama za kraljevinu Srbiju samo odredbe o novim platama prostiru na sve nastavnike narodnih škola u ostaloj oblasti kraljevstva SHS, a sve drugo ostaje po dosadašnjemu. (M. P. v B., 29. jan. 1920, št. 854.)

Opomba uredništva: Prinašamo ekscerpt tega zakona brez komentiranja in na drugem mestu dodatek k temu odloku, ki smo ga prejeli od višjega šolskega sveta.

— **Regulacija učiteljskih plač** po zakonu z dne 23. julija 1920. Od višjega šolskega sveta v Ljubljani smo prejeli sledeče pojasnilo: 1. Višji šolski svet v Ljubljani je nakazal nove plače, ki grede učiteljem in učiteljicam na javnih ljudskih in meščanskih šolah v Sloveniji po zakonu z dne 23. julija 1919, in doplačila za dobo od 1. decembra 1919 do 29. februarja 1920, tako da jih prejmejo dne 1. marca 1920. 2. Poročal je ministrstvu prosvete v Beogradu, naj podpira istočasno prošnjo ljubljanskega delegata na generalno direkcijo državnega računovodstva za denarno zalogo, ki je potrebna za navedena doplačila. 3. Da se bodo opravila doklade ravnateljem, nadučiteljem in šolskim voditeljem tudi še naprej izplačevala. 4. Višji šolski svet je nakazal vsem stalnim učiteljem na meščanskih šolah, nadalje na zavodih za gluhozorne, slepce, za zanemarjeno ali slabo nadarjeno dečo, ki imajo izpit za tak specialen pouk, končno stalnim veroučiteljem na javnih ljudskih in meščanskih šolah izza 1. decembra 1919 nagrade letnih 600 K, ki so določene v § 1. naredbi celokupne deželne vlade za Slovenijo z dne 14. februarja 1919, št. 3361 Ur. L.; ljudskošolski učitelji, ki so meščanskim šolam v službovanje prideljeni, obdrže že nakazane nagrade letnih 3360 K, in učitelji na specialnih zavodih, ki niso izprašani, nagrade letnih 480 K. 5. Zaradi ukaza ministrstva prosvete se mora učiteljem in učiteljicam odtegniti prvomesečni povšek plače kot taksa. Od finančne uprave je dospelo včeraj pojasnilo, da se naj po-

višek ne računa kot razlika med novimi plačami v dinarjih in starimi kronami po sedanjih uradni regulaciji dinarja, temveč da se v tem primeru sme računati dinar al pari, t. j. za krono. Zaradi tega bodo odtegljaji prav minimalni. Ker bi bilo treba te odtegljaje preračunati na omejeni podstavi nanovo in bi se zaradi tega likvidiranje zavleklo, je višji šolski svet odredil, da se takse odtegnejo šele pri izplačilu dne 1. aprila 1920, kar bo učiteljstvo zaradi nizkih zneskov komaj občutilo. 6. O predlogih, ki jih je stavil višji šolski svet glede izvršitve zakona z dne 23. julija 1919 v korist učiteljstva, ministrstvo za prosveto še ni odločilo. (Višji šolski svet v Ljubljani, 14. februarja 1920, št. 2096.)

— **Dar srbskega učiteljstva slovenskemu učiteljstvu.** Zaveza je prejela od Udruženja srbskog učiteljstva v Beogradu velikodušen dar v znesku 1500 frankov ter pismo sledeče vsebine: »Upravi učiteljskog udruženja u Ljubljani. Posle utvrđenog fakta na Krfu, kojim je proklamovano jedinstvo Srba, Hrvata i Slovenaca u jednu nerazdvojnu državu po nazivom »Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca«, učitelji(ce) iz Srbije, koji su prešli u Francusku za vreme ovog strašnog rata, na osnovu toga jedinstva, osnovali su u Parizu septembra meseca 1917. god. Učiteljsko udruženje Srba, Hrvata i Slovenaca. Pravila pod ovim nazivom odobrio je ondašnji srpski ministar prosvete. Cilj je bio, pored ostalog, najglavniji za ovo udruženje, da se pomogne učiteljima u robstvu, sa hranom i odevom, a porodicama izginulih učitelja novčano. Vreme je bilo vrlo kratko našega rada, svega jednu godinu, pa je nastalo naše opšte oslobodjenje. Za ovo vreme uprava udruženja je uspeła i poslala u Srbiju porodicama izginulih naših drugova (6000) šest hiljada franaka i to: (2000) dve hiljade za južnu Srbiju, koja je bila u robstvu pod Bugarima, a (4000) četiri hiljade za severnu Srbiju, koja je robovala pod Austro-Madžarima. Preostalo je (5000) pet hiljada franaka i to je, pred naš polazak za otačbinu, na održanoj skupštini našoj raspodeljeno ovako: da se daje po (500) pet stotina franaka Crnoj Gori, Dalmaciji, Primorju i Vojvodini, a po (1000) hiljadu franaka Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj i Slovenačkoj. Uprava ovoga udruženja dobila je ovaj novac sad, skoro iz Pariza i Vama šaljem Vaš deo, koji ćete upotrebiti, na što Vi za najshodnije nadjete. Po prijemu novca izvolite nas izvestiti. Primite uverenje i pozdrav od naših drugova. Predsednik Udruženja srbskog učiteljstva u Beogradu: Grujo Adžemović.« S tem velikodušnim činom je bratsko srbsko učiteljstvo najlepše dokumentiralo edinstvo Srbov, Hrvatov in Slovencev pred celim svetom tudi v dejanju, za kar mu bo vedelo slovensko učiteljstvo vselej odkritega priznanja in velike hvale! Tisoč frankov je Zaveza obdržala zase, petsto frankov pa je po nalogu Udruženja odposlala »Zvezji slovenskega učiteljstva Julijske Benečije« v Trst. Slava srbskim tovarišem — junakom!

— **„Šola ne nauči čitanja z razumevanjem.“** — Slovenec je pisal dne 5. t. m. v članku „K občnemu zboru SKSZ“, da je treba naša „Izobraževalna društva“ presnovovati v nadaljevalne obrtne šole, kjer naj bi dobila mladina ono, kar je šola pozabila nuditi. Šola ne uči čitanja z razumevanjem, ne uči spisa niti računstva za življenje, še manj da bi se poljudno razlagali razni zakoni, odredbe itd. Tako pisati more le človek, ki prav nič ne pozna novodobne metodike učnega jezika. Istotako bi se lahko očitalo tudi duhovnikom, ki se v cerkvi in šoli veliko trudijo, a kljub temu ne dosežejo vedno istih uspehov, kakor si sami želijo. Šola posveča učnemu jeziku, zlasti pa razumnemu čitanju, spisu in računstvu posebno pozornost. Vaja o mehaničnem čitanju, kakor si dopisnih predstavlja sledi šele po vsestranski stvarni in besedni razpravi. Tudi se zahteva, da znajo otroci na različne načine uporabljati vsebino berilnega sestavka in sami tudi preiskati za življenje potreben nauk. Vsak berilni sestavek nudi tudi dovolj gradiva za slovnike, pravopisne in spisne vaje, ki niso nič drugega kakor predvaja za bodoče poslovnost. Otroka se tudi seznanjajo z življenjem pesnika in pisatelja dotičnega berilnega sestavka in končno še opozori na podobno snov, ki jo najdejo v raznih knjigah, šolske, domače in društvene knjižnice ter tako isto uporabljajo v svojo nadaljno izobrazbo. Pri spisu se obrača veliko pozornost zlasti v višjih razredih na pravilno sestavo in pisanje raznih dopisnic, zalepk, pisem, poštnih in davčnih tiskovin, prošelj in sploh na vse, kar rabi v poznejšem življenju kmet, obrtnik in delavec. Tudi pri računstvu se gleda le na praktično življensko uporabo. Kdor ne verjame tem vrsticam, naj se potruži v bližnjo šolo in prepričaj se bo, da je tako

in ne drugače. Če pa ni povsod in pri sleh učiteljstvu in dopisnik želita, ni krivde hernem otroku istih uspehov, kakor si pripisovata šoll, ampak duševni nemožnosti otrok in onim, ki v enomer kričijo proti razširjanju šol in učiteljstvu ter si na vse načine prizadevajo na shodih in po časopisih, kako bi zmanjšali učiteljstvu ugled in veljavo. Koliko je tem ljudem do popolnejše ljudske izobrazbe, prav jasno dokazuje sledeča izjava nekega župnika: Kaplan se je pritožil proti župniku, kako da so farani zabiti in omejeni in župnik mu odgovori: „Tem bolje za nas.“ To pove vse in tudi to, da so enakih misli vsi naši „prijatelji“ in njih zahteve po presnovi ljudske šole v kmetijskem smislu so le pesek v oči.

— **„Domoljubovo“ delo za narod.** Tovariš nam piše iz Koroške: Znano je, da „Domoljub“ in njegovi (svoji) duševni pobratimi nikdar niso resno gojili narodne zavednosti, saj so smatrali narodnost po izreku nekega „veljaka“ za paganstvo. Kdor je zasledoval slovensko časopisje, se dobro spominja, kaj je pisal „Domoljub“ pred vojno in osobito l. 1914. Ko bi se uresničile vse njegove želje in zahteve, tedaj danes slovenskega naroda ne bi bilo več, vzela bi ga Šusteršič in Wilhelm v svoj smrtno hladni objem! Mislili smo, da bo list vsaj zdaj popravil svoje grehe, pa žal da tega ne stori, ampak jih še vedno kupiči. Pred tednom vprašam kmetskega iz sosedne župnije, kako neki je razpoloženje ljudstva za plebiscit. Odgovori, da ne posebno dobro; vprašam, li morda socialni demokratje nasprotujejo. „O ne,“ mi odgovori, pri nas berejo preveč radi „Domoljuba“, ki tako strašno in strastno udriha po jugoslovanski vladi in nam slika najtemnejšo bodočnost! Vse to je resnično pa skrajno žalostno! Znano je tudi dejstvo, da „Domoljubovi“ pristaši niso marali vstopiti v jugoslovansko armado, ki je imela oti in ščititi nas koroške Slovence. In tak list si nadeva ime „Domoljuba“! Ironija!

— **Učiteljski Tovariš** zaznamuje v dobi od 1. januarja do 9. svečana t. l. 367 novih naročnikov, kar je vsekakor razveseljivo znamenje za naš list in stan.

— **Belokranjska kronika.** Po dolgem drezanju smo dosegli prvi uspeh. Razpisana je kolavdacija šole v Adlešičih, kar bi se moralo zgoditi že — **pred tremi leti.** Upajmo, da pridejo po abecednem redu sedaj na vrsto Bojanci. Vsi drugi srečni, ki ste bolj zadaj v abecedi, vložite nemudoma prošnje na zavarovalnice in se pokesajte svojih grehov, ker sicer bi se še bridko kesali. Črnomaljski krajni šolski svet razgraja v sedežu glavarstva, zabavlja na vladujoče — najbrže to dobro dene nekomu, ki čaka, da se mogoče prelevi še v Italijana... Upajmo, da se podere do prihodnjega uradovanja vsaj vinliška šola, ker je devet tramov-podpiraveč že precej trhlil. Uredništvo pa prosimo, naj ima z nami toliko potrpljenja kolikor ga moramo imeti mi tukaj. Za pobijanje birokratizma je treba imeti Markov buzdovan.

— **Iz Bele Krajine.** Pri nas je zima in zima spi trdovratno zimsko spanje. Nič se ne gane. Okrajni šolski svet funkcijonira še vedno po stari metodi. Na pismene vloge ni odgovora. Če greš osebno drezat, se izgovarja predsednik na nadzornika. Če pa vprašaš nadzornika, kje da je odgovor, se čudi gospod, da ga že nimaš zdavnaj v roki. Komu naj verujemo? V četrtek dne 29. januarja je bil uradni dan pri okr. šol. nadzorniku. Okrajni šolski svet ni smatral za vredno, da obvesti šole o tem važnem dogodku. Upajmo, da dobimo čer dober teden, da se vrši dne 29. januarja (?) uradni dan, kakor smo dobili nekateri 5. ali 6. januarja obvestilo, da so podaljšane božične počitnice. Nas še ne bo minila kar hitro potrpežljivost, obeta se, da postanemo kronisti „vzgleidnih šolskopoličnih razmer v demokratiški Jugoslaviji.“ Starejšim tovarišem za vzbujanje lepih spominov iz prvih službenih let: Ali veste, kdo je pri nas predsednik okrajnega šolskega sveta? Gospod Sima, sin bivšega okr. šol. nadzornika in urednika „Der deutschen Schulzeitung“. Poznate sedaj vse!

— **Lepe reči** poročajo iz Bele Krajine potom „Slovenskega Naroda“ višjemu šolskemu svetu v Ljubljani: 25. januarja t. l. se je vršila v šolskem poslopu v Črnomlju seja tamošnjega krajnega šolskega sveta. O tej seji krožijo po mestu nekam čudne govornice. Znan avstrijski denuncijant Matija Skubic, ki je kriv, da je bil ubogi Kramar ustreljen, je imel glavno besedo. Ali misli Skubic, da so se njegovi grehi pozabili? Dan obračuna z njim se bliža. In tak človek si še upa na dan in je še član krajnega šolskega sveta! Mi protestiramo najodločneje proti temu. Neki drugi član čegar ime je na razpolago, se je lotil tudi podob oseb iz kraljeve hiše, češ, da jih ni treba, da kdor jih je naročil, naj jih tudi plača etc. Pri tej seji so kričali ti možje,

da nočejo 6. razreda, da je ta za škricce, kar je tem bolj nespametno, ker so baje razun treh učencev vsi otroci meščanskih in kmečkih staršev. Popolnoma neznan je tem možem njihov delokrog. Vitkali so se torej v druge šolske stvari, in opetovano dokazali, da prav nič ne razumejo o šolstvu. So pač to možje še izza časa dr. Šusteršiča, čigar geslo je bilo: „Na vodilna mesta analfabete in sovražnike napredka in omike, katerim pristojajo le gnojne vile in ne držalo“. In takim ljudem je izročena skrb za šolo! Tužna nam majka! Pozivljamo višji šolski svet, da uvede strogo preiskavo, in poskrbi, da pridejo v krajni šolski svet možje, ki imajo zmisel za napredek in povzdigo šolstva.

— **Škandal.** Dobiti imam še v oktobru in novembru 1919 zaslužen uborno nagrado, katero mi je višji šolski svet z dne 12. decembra v izplačilo nakazal. Ker nakazanega zneska le ni bilo, zaprosil sem deželno knjigovodstvo, da se nakazani znesek vendar že izplača, ali pa morebitna zapreka pove, toda zaman, do danes ni ne denarja, ne zaprosenega odgovora. Enako škandalozen je drug slučaj. Za mesec februar t. l. ukrala se mi je že itak skromna pokojnina od 676 K na 391 K brez kakega tozadevnega odloka. In ko sem potem prosil blagohotnega pojasnila, zopet ni bilo odgovora, dasi sem prošnji priložil dopisnico za odgovor. Seveda gospoda pač ne utegnemo, preveč jih je in zato ni časa. Sicer pa ima učitelj čas in denar ter lahko pride s skrajnega kota Slovenije v Ljubljano osebno poizvedovat o svojih malo zanimivih zadevah. O sv. Bi-rokracij, kako si ti prečuden svetnik, kako zagonetna in — dolga so tvoja pota! R.

— **Olajšave na južni železnici.** Obratno ravnateljstvo južne železnice v Ljubljani izdaja ljudskošolskemu učiteljstvu legitimacije, ki veljajo: a) za vožnjo z brzovlakom I. razreda proti plačilu vozovnic I. razreda osebnega vlaka, za vožnjo z brzovlakom II. razreda proti plačilu vozovnic II. razreda osebnega vlaka, za vožnjo z brzovlakom III. razreda proti plačilu vozovnic III. razreda osebnega vlaka; b) za vožnjo III. osebnega vlaka; c) za vožnjo z osebnim vlakom I. razreda proti plačilu vozovnic III. razreda, za vožnjo z osebnim vlakom III. razreda proti plačilu 1/2 vozovnic II. razreda. Naročajo se te legitimacije s posebnimi tiskovinami, ki se dobivajo pri ravnateljstvu južne železnice v Ljubljani. Pristojbine se plačajo za daljave do najmanj 30 kilometrov.

— **Pouk analfabetov — vojaških novincev.** Komanda dravske divizijske oblasti v Ljubljani se je obrnila do višjega šolskega sveta s sledečim dopisom: Med novodošli novinci iz Macedonije, Bosne, Hercegovine itd. se nahaja pretežna večina analfabetov. Najlepši spomin, ki bi ga mogli ti ljudje vzeti iz Slovenije s seboj, bi bil, da se nauče tukaj pisati, brati in računati. Komanda divizije namerava v ta namen ustanoviti po vseh vojašnicah analfabetske kurze. V poštev pridejo garnizije Ljubljana, Maribor in Celje. Pouk naj bi se vršil v cirilici, ker bi Macedonci od latinice ničesar ne imeli; da bi se pa učili obeh hkratu, ni mogoče. Pouk v latinici pa naj bi se vršil za one, ki že znajo brati cirilico. — Novo delo bo padlo v prvi vrsti na ramena ljudskošolskega učiteljstva, ki službuje v naših glavnih mestih. Pouk se bo pričel v najkrajšem času ter bo za enkrat brezplačen. Pričakuje se, da se bo učiteljstvo v zadostnem številu odzvalo k sodelovanju ter na ta način pripomoglo k boljši bodočnosti naših na prosvetnem polju zapuščenih bratov. S prosveto k svobodi!

— **Naš minister prosvete.** Pod naslovom „g. Pavle Marinković in učitelji“ prinaša „Narodna prosvjeta“ poročilo o posetu glavnega odbora učiteljskega Udruženja v Beogradu pri g. ministru prosvete g. P. Marinkoviću. Gospod minister je naše tovariše sprejel „vrlo hladno, ne prihvativši im ni Boga“. Ko ga je Milan Popović opozoril na škodljivo skrajšanje učiteljskega šolanja od štirih na tri leta, je g. minister porogljivo vprašal celo deputacijo: „Kdo vam je dal pravico, da opozarjate ministrstvo na njegove posele? Vi nimate z ato pravice... Vi morete spodobno za vas kaj prositi, a ne se mešati v ministrske posele...!“ Nato so se belgrajski tovariši poslovili od g. Marinkovića tudi brez pozdrava. „Narodna prosvjeta“ zaključuje: — V ostalem te sedaj na vrsti edino izredna učiteljska skupščina, da izvrši natančen obračun o vsem in da pokaže g. P. Marinkoviću, da se danes ne sme izrati z dostojanstvom in pravicami učiteljstva nikdo, a najmanj on sam.

— **Simon Cvahte †.** Pri Mali Nedelji v ljutomerskem okraju je umrl v soboto 7. t. m. tamošnji šolski ravnatelj tovariš

Simon Cvahte v 67. letu svoje dobe. Pokojnik je služboval na istem mestu nepretrgoma nad 35 let ter je vzgojil dve generaciji tamošnjega ljudstva v strogo narodnem in naprednem duhu. Svoje vzorne delavnosti pa ni omejeval nikdar le na šolo, temveč je bil svojim bivšim učencem tudi v praktičnem življenju vedno moder svetovalec, vester pomočnik in zanesljiva zaslomba v vseh težavah. Celi šolski okraj bo plemenitega moža učitelja težko pogrešal ter mu bo ohranil trajen in časten spomin. — Zapustil je poleg vdove (sestre ljubljanskega podžupana dr. Trillerja) dvoje odraslih otrok. Sin služi domovini kot orožniški kapetan na Koroškem, hčer pa je uradnica socialne oskrbe v Trbovljah. Blag mu spomin! Žalujoci rodbini naše iskreno sožalje.

— **Samopomoč.** (Selbsthilfe d. Lehrerschaft Steiermarks in Gaishorn) je pristopila k čokovnemu prometu naše države. Vložnice pa je poštom hranilnično ravnateljstvo v Ljubljani odposlalo pozno, da jih morda niso mogli člani do zdaj prejeti iz Graishorna. Naj jih zahtevajo. Potem bodo lahko po poštni hranilnici pošiljali svoje prispevke za zavarovanje. — Važnejše pa je, kar mi poroča načelnik društva iz Gaishorna v pismu z dne 22. januarja t. l.: „Nadaljnje poslovanje si predstavljam tako: jugoslovanski člani vplačujejo prispevke **jugoslovanskih kronah v Ljubljani**. Če kdo umrje, se **izplača potem istotako v Ljubljani v jugoslovanskih kronah**. Kaka krivica se pri tem ne more zgoditi. Kar se tiče razlike v valuti med avstrijskimi in jugoslovanskimi kronami, sem trdno prepričan, da se bode to s časom izenačilo. V tem gospodarstvu ne more iti dalje in mora se v tem oziru nekaj zgoditi, mora se nam ubogim Avstrijcem pomagati.“ — Tudi mi je rekel jurist, ki ima opravke v likvidacijskem odseku južne železnice, da bodo zavarovanja pri avstr. zavarovalnih društvih sploh stvar likvidacije in da kaže tačas dalje vplačevati prispevke. Dobro bode, da se vsak prizadeti za to dalje zanima.

Fr. Suher.

— **Samopomoč** („Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermaks“) naznanja, da je prejela položnice poštne hranilnice v Ljubljani. Na vsakega člana razpošlje društvo čimprej po deset položnic za nadaljnja vplačila. Učiteljski zak. pari in učiteljski zbori se naprošajo, da pošiljajo svoja vplačila skupno na eni položnici ter dodajo za prejete položnice še znesek 60 vinarjev.

— **Prošnja in poziv.** Zbiram snov za 2. številko Šolskega lista. Do danes še nisem prejel niti enega doneska. Prosim vse tiste, ki so zmožni in res dobre volje, da mi blagovolijo čimprej poslati za 2. in 3. šolsko leto — za pomlad in poletje — primerno snov, ki je lahko zajeta tudi iz domače in tuje književnosti. Zdalj še ima vsakdo priliko, da povzdigne list. Naj je ne zamudi. V Celju, 12. januarja 1920. Ludovik Černež.

— **Deška in deklška meščanska šola v Trzčku** priredi v soboto, dne 21. februarja 1920 ob 20. uri zvečer v šolski telovadnici I. šolsko akademijo, ki se ponovi v nedeljo 22. februarja 1920 ob 15. uri popoldne za okoliško deco. Na sporedu so deklaracije, proste telovadne vaje in skupine, dvo- in četverglasno petje s spremljevanjem glasovirja, solo-točka za gosli s klavirjem in duet za 2 gosli. Vsi dohodki so namenjeni za nakup učnih pripomočkov revnim učencem. K obilni udeležbi vabi Učiteljski zbor meščanske šole.

— **Naznanilo.** Na tozadevna vprašanja poročam, da bom oddal I. del „Geometrija“ za meščanske šole prilično o Veliki noči v odobritev. Knjiga bo torej do pričetka drugega šolskega leta menda že dotiskana in v razprodaji. Želeti bi bilo, da bi imeli v prihodnjem šolskem letu že vse knjige vsaj za prvi razred. D. H.

— **Popravek.** O tem „Kako uplivaj šola blagodejno na posurovelost šolske mladine, ki je posledica vojne“ je predaval na učiteljskem zborovanju v Grahovem tov. Kabaj in ne Kopal, kar je bila gotovo tiskarska pomota. V Grahovem, 12. svečana 1920. Josip Kopal, t. č. tajnik.

— **Pobijanje analfabetizma na Hrvatskem.** Dosedaj se uči na Hrvatskem približno 25.000 odraslih čitati in pisati. V tem delu tekmujejo vsi stanovi: učitelji in dijaki, duhovniki in kmetje, delavci in uradniki, pa tudi odvetniki in trgovci ter častniki (le-ti med vojaštvom). V liški županiji vodijo kmetje sami 100 analfabetških tečajev. Med Hrvati in Srbi se je začelo plemenito tekmovalje, kdo se bo preje rešil analfabetizma. Delavstvo je poverilo akcijo proti analfabetizmu strokovnim organizacijam.

— **Bosansko učiteljstvo v štrajku?** Bosansko učiteljstvo je poslalo prve dni tega meseca v Beograd deputacijo, ki naj pospeši rešitev njihovih zahtev glede ureditve plač. Za odgovor so postavili rok do 8. t. m.; ako odgovora ne bi bilo ali bi

bil neugoden, je učiteljstvo zagrozilo s štrajkom.

— **Himen.** 3. t. m. se je poročila tovariška Katka Plevnikova, učiteljica v Čadramljah s tovarišem Lojzotom Bercetom, učiteljem istotam. Bilo srečno!

— **Imenovanje.** Za nadzornika vseh glasbenih šol in zavodov v Sloveniji je vlada imenovala vseučiliškega profesorja dr. Gojmira Kreka.

— **Tečaji slovanskih jezikov.** „Ruski kružok“, I. kurz v pondeljek in četrtek od 8.—9. ure zvečer. Konverzacije ob četrtek od 7.—8. zvečer v realni gimnaziji. 2. kurz: čitanje in interpelacije v terek in petek od 8.—9. ure zvečer v realni gimnaziji. Konverzacije v soboto od 8.—9. ure zvečer v Mestnem domu (mala dvorana). Knjižnica (Mestni dom) odprta ob sobotah od 7.—9. ure zvečer in ob nedeljah od 8. do pol 10. ure popoldne. Članarina se sprejema v lokalih, kjer se vrše ti kurzi (3 K mesečno). — „Društvo ljubiteljev poljskega naroda“. Tečaji in konverzacije v terek in petek od 6. do 7. ure zvečer na realni gimnaziji. Sprejemajo se tudi člani, ki ne morejo obiskovati kurzov, pa že obvladajo jezik. **Predavanja iz srbohrvatske literature**, predava vseučiliški profesor dr. Fr. Ilešič ob sredah in sobotah od 6.—7. ure zvečer na realni gimnaziji.

— **V Mengšu** so zaprli šolo, ker manjka kuriva. — Imamo pa tukaj ljudi, ki oskrbujejo cel okraj z drvami, za domačo šolo jih pa ni, ker tega noče predsednik krajnega šolskega sveta, župnik Kušar. Šola ima dovolj denarja, celo v hranilnici, a župnik kupuje posebej vsak seženj drv, ki so seveda vsak teden dražja. Ko jih znanjka, se pa šola zapre. Zdalj je dobiti le še sveža mokra drva, ki ne zaležejo nič: naš denar se meče v ogenj, otroci in učitelji pa prezebajo v mrzlih šolskih sobah. — In podobno je celo gospodarstvo pri naši šoli. Menda se bo začelo kmalu vse podirati. Prosimo višji šolski svet, da napravi konec samovoljni župnika, ker vsemu, naj bo še tako potrebno le nasprotuje.

— **Organizacija mariborskih učiteljskihnikov** je priredila dne 15. t. m. v mestnem gledališču v Ptujju „Moč uniforme“, burko s petjem v treh dejanjih.

— **Kmetijska šola pri Vel. Nedelji** se v doglednem času ustanovi. Skrbnjeno je, da pridejo stroški za ustanovitev šole že v letošnji državni proračun.

— **V Grabštajnu** je nastopilo učiteljstvo s šolarji z lepo prireditvijo. V nedeljo 18. prosinca popoldne je bila šolska prireditve, osem dni nato se je ponovila. Šolarji so peli domoljubne pesmice, deklamirali in igrali dve poučni igri „Zapeljivec in darežljivi otroci“. Slišali smo, kako vse drugače teče našim otrokom materina beseda kakor pa tuja. Videlo se je na obrazih, kako jim je šlo vse iz srca. Ta prva šolska prireditve, ki je bila obakrat zelo dobro obiskana, je vsem udeležnikom neovrgljivo dokazala, da se veliko več doseže pri otrocih, ako se jih poučuje najprej v materinem jeziku in kadar tega dobro znajo, v drugem jeziku, ne pa tako kot prej, ko se jih je poučevalo v tujem jeziku, samo v materinem čisto nič. Dobiček prireditve je bil namenjen revnim šolarjem.

— **Srednješolska predavanja za ljudske sloje** so uvedli v Važardinu.

— **Dve novi fakulteti.** V Skoplju se odprta modroslovnja, v Subotici pa pravna fakulteta.

— **Za docenta** na gospodarsko-šumarskem oddelku zagrebške univerze je imenovan arhitekt Janko Holjac; predaval bo o pouku o stavbarstvu.

— **Za ustanovitev velike centralne knjižnice v Splitu.** Splitska občinska uprava, ki je zadnji čas kupila knjižnico Milovana Tommasea, katera šteje 4000 zvezkov, se peča z načrtom, da se združi vse večje knjižnice v Splitu: javne, šolske in zasebne, v eno samo veliko centralno knjižnico, ki bi odgovarjala vsem kulturnim zahtevam.

— **300.000 dinarjev za cerkveno - prosvetne svrhe** je zapustil predsednik beograjskega konzistorija prota Aleksa Ilić.

— **V Šmarju pri Jelšah** se je ustanovil „Sokol“. Načelnik mu je učitelj Fran Bevc. — **Razstava vezenin.** Na državni obrtni šoli so razstavljene bosanske vezene in bosanska ročna dela. Za šolsko mladino pod vodstvom učiteljstva je vstop prost, za drug občinstvo znaša vstopina 10 K.

— **Članarina in darila za učiteljski konvikt.** Fran Anton Pavčič, nadučitelj v p. v Kostanjevici, ki je prestopil minulo šolsko leto v pokoj z 52 službenimi leti, je daroval za vsako službeno leto po 1 K, skupaj torej 52 kron. Vse hvale in posnemanja vredno. — **Ažman Josip**, nadučitelj, 4 K in **Ana Schiffrer-Čop**, učiteljica, 4 K, oba z Breznice na Gorenjskem. — **Nadučitelj Viktor Mihelič** 2 K, učitelj **Tomažič Andrej** 2 K, učiteljice **Maier Ivana** 2 K, **Štajer Elizabeta** 2 K, **Mandelj Franja** 2 K, **Mandelj**

Ana 2 K, **Divjak Ruža** 2 K, **Močnik Pavla** 2 K, **Dimnik Evalija** 2 K, **Janežič Marija** 2 K, učitelj **Trošt Franc** 2 K, učitelj **Pahor Gvidon** 2 K, vsi iz Device Marije v Polju; skupaj 24 K. — **Nadučitelj Juvanec Ferdo** 2 K; strokovni učitelj **Rudolf Dostal** 2 K, oba v Ljubljani. — **Ravnatelj Lunaček Aleksander** 4 K, učitelj **Brezovar Matija** 4 K, učiteljica **Broljih Marija** 4 K, učiteljica **Hvala Mihaela** 4 K, vsi iz Št. Ruperta na Dolenjskem. — **Nadučitelj Demšar Ivan** 10 K, učiteljica **Benedičič Slava** 5 K, oba iz Šmarje na Dolenjskem. — **Učiteljski zbor iz Šmarja pri Jelšah** in sicer: **H. in F. Sumer** 10 K, **J. Zupančič** 10 K, **V. Medved** 6 K, **Z. Lovrec** 4 K, **Fr. Šega** 3 K, **Fr. Bevc** 2 K, **D. Debelak** 2 K, **T. Ropan** 2 K (skupaj 39 K.). — **Učiteljski zbor na Jesenicah** na Gorenjskem 39 K. — **Ivan in Franica Bezeljak** iz Žalne 4 K.

Po slovanskem svetu.

— **c Katehet Frost iz Prage piše o pouku veronauka sledeče:** Dosedanji način poučevanja nauka o veri je prepolnjeval učenčevo glavo, poneumnjeval njegov razum, iz otroka je napravljaj popolnega beba, čigar srce je ostalo nedotaknjeno. Povem naravnost in o tej resnici sem se prepričal na lastni koži: Samo enostavno, vsake špekulativne primise prosto poučevanje verouka bo plodonosno za mladino. Svobodo, svobodo naj se da vsem, šele potem si vzgobjimo prepričane kristjane in sicer toliko, kolikor smo si dosej vzgobjili navidez pobožnih — hinavcev. — **Pripomba:** Dr. Frost je voditelj revolucionarnih čeških duhovnikov, ki hočejo ustanoviti samostojno češko cerkev.

— **c Pevski zbor moravskih učiteljev** je v Pragi priredil o Božiču 3 velike koncerte s sijajnim uspehom.

— **c Češke maše.** Brat bivšega ministra Zahradnika, ki je bil na Krekovi slavnosti v Št. Janžu, pater Bogomil Brodsky-Zahradnik, mašuje v Pragi v mikulaški cerkvi v češkem jeziku. Češke maše so cerkveni uradi prepovedali iz sledečih vzrokov: 1. Ker mašuje duhovnik, ki je stopil v zakon in se mu je že kot takemu prepovedalo maševati, 2. ker Rim ne dovoli maševati v češkem jeziku. — Sveta cerkev je tako kratkovidna, da ne vidi grozeče nevarnosti. Ljudstvo, narod si prav gotovo ne da ukazovati, kake maše naj poslušajo. Čeških mu hierarhija ne dovoli, latinske pa on sam zavzre. In tako ne preostaja drugega kot živeti ali brez duhovna in izven cerkve, ki se postavlja proti narodu, ali pa izvoliti kot za husitske dobe odbor poštenih, karakternih mož, da prevzame duhovno vodstvo v narodu.

— **c Ljudska nadaljevalna šola** v Tupešicah ima 46 — 14 do 55 letnih učencev, ki hodijo vzorno v šolo. Šolski obisk kontrolira šolski svet, ki so si ga izvolili učenci sami. Za prostor skrbi občina, snajenje in kurjavo učenci. Pouk je ob nedeljah od 1—4., torej 3 ure na teden. Predmeti: računstvo, češčina, državnoznanstvo in občanska vzgoja. Poučuje zaenkrat samo 1 učitelj in to brez posebnih težkoč. Obiskovalci se vesele na šolo in vsak dan se jih uporablja za tekoče izdatke. Nadaljevalno šolo zaključijo gledališka predstava.

Neodrešena domovina.

— **r Predsednik Zveze učiteljstva v Julijski Benečiji tov. Germek** pozivlja v „Edinosti“ z dne 4. t. m. vse slovansko učiteljstvo zasedenega ozemlja, naj hodi z ozirom na novo gibanje ital. učiteljstva mirno svojo pot in čaka navodil vodstva Zveze. V kraljevstvu vlada med učiteljsvom nezadovoljnost in prvi znaki nove učiteljske stavke so pred duri.

— **r Uredništvo „Učiteljskega Vestnika“** sporoča potom „Edinosti“ vsem članom „Zveze jugoslovanskih učiteljskih društev v Trstu, da izide prva številka društvenega glasila že 1. marca. Obenem vabi vse tovariše in tovarišice k sodelovanju, da bo list res verno ogledalo duševnega dela in teženj vsega jugoslovanskega učiteljstva v zasedenih pokrajinah. Slovenske prispevke sprejema tov. Janko Samec v Trstu, hrvatske pa tov. Josip Brnobić v Pazinu.

— **r Razpis natečaja.** Razpisan je natečaj na naslednja prazna mesta na slovenskih mestnih ljudskih šolah v tržaškem predmestju in okolici in sicer: na ravnateljska mesta na mestnih ljudskih šolah na Opčinah, v Sv. Križu, na Proseku, Kontovelu, v Trebčah in na slovenski šoli v Rujanu ter na eventualna mesta, izpraznjena po imenovanjih; na štiri mesta stalnega učitelja, štiri mesta stalne učiteljice in eventualna mesta, izpraznjena po imenovanju; na tri mesta stalne podučiteljice. Prošnje morajo biti opremljene z vsemi potrebnimi dokumenti. Natečaj je razpisan do konca februarja 1920. —

— **r Vesel pojav.** Po dolgem presledku se je pričelo v zasedenem ozemlju tudi na književnem polju novo življenje. Prve cvetke so vzklile te dni: Mlad naš tovariš **Karel Sirok** je izdal v Trstu 80 strani obsegajočo zbirko mladinskih pesmi pod naslovom **Jutro**, „Narodna Tiskarna“ v Gorici, pa je izdala **O. Wildejeve „Pravljice“** v prevodu pesnika Gorških Brd, dr. **Alojzija Gradnika**. Pri isti tiskarni je izšel v novi izdaji **Gregorčičev svetopisemski Job**.

— **r Josip Valentič** †. Po dolgih štirih mesecih je dospela žalostna vest, da je umrl oktobra lanskega leta v tržaški bolnici tov. **Josip Valentič**, nadučitelj pri Sv. Antonu poleg Kopra v Istri. Rajni je bil rojen na Rižani pri Kopru l. 1863. in dovršil učiteljski v Kopru l. 1882. Služboval je na raznih krajih koperškega okraja, tako na Lazaretu, v slovečih Ricmanjih in zadnjih dobrih 16 let pri Sv. Antonu v neposredni bližini svojega rojstnega doma. Kaj je bil pok. Valentič našemu ljudstvu na Koperščini, to je znalo povedati ljudstvo najbolje. Navdušen učitelj v šoli, posvečal je nepozabni pokojnik svoje izborne moči svojemu narodu tudi zunaj šolskega zidovja. Bil je izvrsten organizator v vseh panogah narodno-gospodarskega življenja, spreten pevovodja, ljubezniv tovariš nam vsem, ki smo bivali kedaj v njegovi bližini in ravnotako ljubezniv svetovalec vsem, ki so iskali pri njem pomoči. Da ga je ljudstvo res ljubilo in spoštovalo, nam jasno spržuje njegova izvolitev v istrski deželni zbor, v katerem je svoje rojake zastopal z vestnostjo zrelega moža daljšo dobo do poloma stare Avstrije. Neizmerna škoda za istrski narod, da je izgubil enega svojih vodnikov v času, ko bi ga najbolj potreboval! Učiteljstvo koperškega in sosednjih okrajev bo ohranilo pokojnemu tovarišu prijeten spomin! Slava pokojnemu Valentiču!

— **c Časopis „Slovacko“ piše:** Slučaj je hotel, da sem se sešel v vlaku z nekoliko ženami, vračajočimi se iz Vracova, kamor so se bile šle zagovarjat radi šolskih zamud svojih otrok. Prva pravi: „Oni gospod nam je tako lepo predočil potrebo šole, da sem skoro jokala. Toda kako naj pošiljam svojo deklko, ki še nima 14 let, v šolo, ko jo gospod župnik vabijo „k muziki“? Na vprašanje, kdo je oni gospod s takimi nazori, je odgovorila: „No, gospod župnik Galosek.“ — Seveda glavno je, da je v šoli križ, otroci pa hodijo lahko na ples, ker se tam gotovo več nauče kot v šoli.

ZA REZERVNI SKLAD ZAVEZE.

Prostovoljni organizacijski davek.

(Sklep upravnega odbora Zaveze z dne 27. dec. 1918.)

XLII. izkaz.

Po 30 K: **Skulj Andrej** — Ljubljana; **Po 20 K:** **Pirc Janko** — Ljubljana; **Lina Minkuševa** — Zavrč pri Ptujju; **Kolnik** — Radeče pri Zid. mostu; **Schiffrer Egidij** — Jesenice; **Ažman Josip** — Breznica p. Zirovnica. Po 16 K: **Ana Schiffrer-Čopova** — Breznica. Po 14 K: **Matilda Poženelova** — Dolsko pri Ljubljani. Po 10 K: **Potočnik Alojzij** — Ljubljana; **Lea Potočnikova** — Notranje gorice; **Andrej in Luja Vreček** — Št. Ljubiš, p. Daberlavas v Korotanu. Po 5 K: **Zagorc Fran** in **Ana Bantanova** — Bela cerkev na Dolenjskem. — Današnji izkaz 200 K. Prej izkazanih 12.767 K. Skupaj 12.967 K.

Ajmo, ajmo — kronice zbirajmo, jih organizacij samozavestno ajlmo!

Kronice v skladu se lepo množe, trinajst tisoč je nabranih že: vsak, kdor je količkal zaveden, vé takoj, da sklad je nekaj vreden.

Kdor pa v žepu roko zdaj tišči — da od njega male kronce ni... naj le stoka in naj le čaka, da organizacija k cilju prikoraka.

Ivan Petrič,

Ljubljana, VII., Gasilska cesta 172/I.

Listnica uredništva.

Tov. Ant. Šp. — Sl. B.: Vašega članka „Učiteljstvo in bodoče volitve“ ne moremo priobčiti, ker stojimo na principijelnem stališču, da naj se naše stanovsko glasilo ne udeležuje volilne borbe v agitacijskem smisu. Jakobčič: Isto velja glede Vašega članka „Učitelj in politika“.

LISTNICA UPRAVNIŠTVA.

P. n. naročniki, ki so organizirani, t. j. člani o. u. dr., so dobili sedaj naknadno še razpožljive številke lista. Prosimo vse tovariše potrpljenja, ker dela pri 2500 naročnikih je ogromno. — Zajedno izjavljamo, da so nam št. 1—4 popolnoma pošle. Upravništvo ni krivo, ako naročniki ne dobe vseh števil, pač pa zakasnelost poslanih izkazov članstva. Pri sedanji draginji papirja in stavka ne moremo namisiti po 300—400 odti-ov več kolikor je članov.

Stare dolžnike prosimo opetovano, naj uredijo svoje obveznosti, kar se da l. prih. mes. najlažje urediti. Položnice priložimo v prihodnji št. v. Upravništvo.

Izdajatelj in odgovorni urednik: **Fran Marolt.**

Last in založba „Zaveze jugoslovanskega učiteljstva“.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.